

KARLOVA UNIVERZITA
FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Katedra žurnalistiky

Globální oteplování a jeho reflexe
v denících Mladá fronta DNES a
Hospodářské noviny v průběhu zveřejnění
4. hodnotící zprávy IPCC

Bakalářská práce

Jan Svatoš

Vedoucí práce: PhDr. Tomáš Trampota, Ph.D.

Obor: žurnalistika

Imatrikulační ročník: 2005

Praha, 2008

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Globální oteplování a jeho reflexe v denících Mladá fronta DNES a Hospodářské noviny v průběhu zveřejnění 4. hodnotící zprávy IPCC“ vypracoval sám na základě uvedených zdrojů.

V Praze, dne 14. května 2008

Jan Svatoš

Obsah:

Úvod	6
1 „Globální oteplování“ – vymezení pojmů, základní činitelé a příčiny KZ	11
1.1 „Globální oteplování“	11
1.2 Počasí versus podnebí	12
1.3 Základní činitelé a příčiny klimatických změn	13
1.3.1 Skleníkové plyny a skleníkový efekt	14
1.3.2 Další příčiny klimatických změn	15
2 Reakce světa na hrozbu klimatických změn	15
2.1 Mezinárodní instituce	16
2.1.1 IPCC	17
2.1.2 Kritika IPCC	18
2.2 Zastánci „boje“ s klimatickými změnami	19
2.2.1 Nepříjemná pravda Ala Gora	20
2.2.2 Zastánci „boje“ s klimatickými změnami v ČR	21
2.3 Odpůrci „boje“ proti klimatickým změnám	23
2.3.1 Václav Klaus	24
2.4 Česká vědecká platforma	26
3 Environmentalismus a žurnalistika	27
3.1 Environmentální agenda	27
3.2 Kritéria a zásady vědecké a environmentální žurnalistiky	29
4 Kvalitativní komparace zpravodajství Mladé fronty a Hospodářských novin v průběhu vydání AR4 IPCC	29
4.1 Období 27. 1. – 16. 2. 2007	30
4.1.1 Informační pokrytí před zveřejněním	30
4.1.2 Analýza informování o 1. části AR4	32
4.1.3 Období po zveřejnění	36
4.1.4 Závěrečné srovnání informování o 1. části AR4	36
4.2 Období 31. 3. – 20. 4. 2007	37
4.2.1 Informační pokrytí před zveřejněním	37
4.2.2 Analýza informování o 2. části AR4	39
4.2.3 Období po zveřejnění	41
4.2.4 Závěrečné srovnání informování o 2. části AR4	43
4.3 Období 28. 4. – 18. 5. 2007	43
4.3.1 Informační pokrytí před zveřejněním	44
4.3.2 Analýza informování o 3. části AR4	46
4.3.3 Informační pokrytí po zveřejnění	46
4.3.4 Závěrečné srovnání informování o 3. části AR4	47
4.4 Závěrečné shrnutí výzkumu	48
Závěr	49
Summary	50
Primární prameny	51
Sekundární literatura	52
Přílohy- seznam	58
1. Mladá fronta DNES - články	58
2. Hospodářské noviny - články	60
3. ČTK – archiv zpravodajství	62

Motto:

*Počasi vždycky něco dělá...vždycky chystá nové úskoky a zkouší je na lidech,
aby vidělo, jak se zachovají...*

Mark Twain (1835 – 1910), americký spisovatel

Poděkování:

Děkuji PhDr. Tomášovi Trampotovi, Ph.D. za vedení mé práce, za výstižné odborné připomínky a maximální vstřícnost, kterou mi poskytl.

Bibliografický záznam

SVATOŠ, Jan.: Globální oteplování a jeho reflexe v denících Mladá fronta a Hospodářské noviny v průběhu zveřejnění 4. hodnotící zprávy IPCC. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky, 2008.. Vedoucí bakalářské práce PhDr. Tomáš Trampota, Ph.D.

Klíčová slova

Globální oteplování, klimatické změny, podnebí, IPCC, environmentalismus, Mladá fronta, Hospodářské noviny, ČTK.

Keywords

Global warming, climate change, climate, IPCC, environmentalism, Mladá fronta, Hospodářské noviny, ČTK.

Anotace

Bakalářská práce „Globální oteplování a jeho reflexe v denících Mladá fronta a Hospodářské noviny v průběhu zveřejnění 4. hodnotící zprávy IPCC“ se zabývá fenoménem klimatických změn a jeho mediálním obrazem ve dvou vybraných českých denících. Tato problematika se již několik let stala hlavním tématem nejen českých, ale i světových médií. K pochopení složitých procesů, které probíhají v atmosféře, v hydrosféře, pedosféře či biosféře je třeba nejen mnoha znalostí z různých vědeckých oborů, ale i kritického náhledu na to, jak se o této problematice hovoří v médiích. Kvalitativní komparací zpravodajské agendy obou deníků a ČTK můžeme lépe vysledovat některé trendy, záměry a dezinformace, které potvrzují myšlenku, že média mohou sloužit nejen k šíření vzdělání, ale i k manipulaci.

Annotation

Bachelor dissertation „Global warming and its reflection in newspaper Mladá fronta and Hospodářské noviny during publishing the IPCC 4th Assessment Report“ in 2007 concerns also the phenomenon of climate change but predominantly is interested in how media are framing public opinion and how they reflect agendas with connection to the environmentalism. A critical analysis of such media communication can help us to understand better the way the problem is set. The climate change is a wide, complex and difficult issue which requests the erudition in basic science disciplines like oceanography, meteorology, climatology, astronomy or economy. One of the goals of this thesis is to focus on some examples which not only confirm the role of media as the most effective mean of objective news distribution but also as a mean of bias as well.

Úvod

Fenomén „globální oteplování“, jeho medializace a český tisk

Staré české lidové přísloví říká, že počasí je nejčastějším námětem lidských rozhovorů. Fascinace přírodními jevy v atmosféře platí dvojnásob i pro média v České republice, v níž během několika posledních let došlo k jednomu z největších rozměrů počasí (Brázdil 2002). Rekordně teplé zimní měsíce vystřídala extrémně dlouhá zima na přelomu let 2005/2006. Vedle častějších teplotních výkyvů¹ s vzestupnou tendencí zaznamenali meteorologové bohužel i větší počet extrémních meteorologických úkazů včetně orkánů², vichřic a ničivých povodní, jakou byla ta na Moravě z roku 1997 či 500letá povodeň na Vltavě v roce 2002 (Brázdil a kol. 2005: 108-111 a 112-114).

Ke značným výkyvům počasí s častými katastrofickými následky však docházelo i jinde ve světě. Veřejnost i média je stále častěji dávala do souvislosti s tzv. globálním oteplováním ve smyslu celosvětového trendu narůstání teplot. Tento fenomén, jehož symbolem se staly zejména tající ledovce, znovu nastolil téma „člověk a jeho negativní vliv na životní prostředí“. Současná situace však měla mít dalekosáhlejší důsledky – lidská činnost měla být totiž údajně odpovědná za probíhající klimatické změny. Televizní diváci po celém světě mohli sledovat zpravodajství z mohutných záplav v Bangladéši a Číně, katastrofální následky hurikánu Katrina či enormní sucha ve Středozeří a klást si při tom otázky, zda si tuto nezáviděníhodnou situaci lidé skutečně způsobili sami. Deníky zatím přinášely stále častěji predikativní hororové scénáře, podle nichž roztaje všechen led, pacifické ostrovy budou zaplaveny a provozovatelé lyžařských vleků přijdou o své živobytí.

Přestože vědecká diskuse o fenoménu globálního oteplování existuje více než dvě desítky let, enormní nárůst zájmu médií, veřejnosti i politických představitelů je otázkou teprve několika posledních roků. Za jejich kulminaci můžeme považovat rok 2007, kdy Mezivládní panel pro změnu klimatu (IPCC), jako nezávislý poradní orgán přidružený k OSN, postupně zveřejnil svoji 4. hodnotící zprávu (Fourth Assessment Report – AR4), v níž se zabýval vlivem lidské činnosti na světové klima. Jeden z jeho závěrů zněl: „*Od vydání Třetí hodnotící zprávy IPCC (TAR) bylo dosaženo lepšího pochopení antropogenních vlivů přispívajících k oteplování a ochlazování klimatu, což vede k velmi vysoké jistotě*³, že globálně zprůměrovaný výsledný efekt lidské činnosti způsobil od roku

¹ *Rekordně teplá zima v Evropě, může za to globální oteplování?* Gnosis9.net 12. 3. 2007 ON-LINE text dostupný přes <http://gnosis9.net/view.php?cislocclanku=2007030007>

² *Kdo byl ničivější: vichr Emma, nebo orkán Kyrill?* Aktuálně.cz 4. 3. 2008 ON-LINE text dostupný přes <http://aktualne.centrum.cz/domaci/zivot-v-cesku/clanek.phtml?id=522952>

³ „V tomto Shrnutí pro politické představitele jsou k vyjádření expertního odhadu správnosti výchozích vědeckých informací použity následující stupně jistoty: velmi vysoká jistota – pravděpodobnost správnosti

1750 oteplování s radičním působením v hodnotě +1,6 [+0,6 až +2,4] Wm-2.“ (IPCC 2007b: 5). Toto sdělení mělo na diskusi o problematice globálního oteplování zásadní vliv. IPCC v dalších částech AR4 totiž vyzval světové politiky, aby se zasloužili o výrazné snižování emisí skleníkových plynů⁴, které podle této organizace nejvíce přispívají k oteplování, a zastavili tak možný negativní vývoj klimatu.

Nevládní organizace zabývající se ochranou životního prostředí, jejich politická reprezentace v podobě Zelených a mnoho známých osobností z showbyznysu zastávalo názor, že je naší morální povinností proti těmto změnám zasáhnout a Zemi od nich uchránit. Ve světě přibývalo dobročinných akcí (např. koncert Live Earth), stejně jako projektů sdružujících známé osobnosti⁵ „v boji proti klimatoskeptikům“. Mediálně nejvlivnějším zástupcem této strategie je bývalý americký viceprezident Al Gore, o němž režisér Davis Guggenheim natočil oscarový film *An Inconvenient Truth* (Nepříjemná pravda).

Oponenti „environmentálního“ řešení, převážně z ekonomických, ale i z přírodovědeckých institucí, zastávali jiný názor – měnící se podnebí je podle nich stav přirozený, vliv člověka na něj zanedbatelný a spíše než boj proti změnám klimatu preferovali názor, že by lidé s měnícími podmínkami neměli „bojovat“, ale spíše se jim přizpůsobit. Mezi příznivce této teorie patří například prezident České republiky, Václav Klaus, nebo dánský profesor statistiky Bjørn Lomborg, který jako jeden z prvních upozornil na stále častější manipulaci s fakty při zveličování hrozeb změn klimatu. Pokud můžeme zvolit filmový protipól *Nepříjemná pravda*, je jím bezesporu *The Great Global Warming Swindle* (Kdo může za globální oteplování?) režiséra Martina Durkina⁶, který zpochybňuje jak samotnou teorii globálního oteplování (skleníkovou hypotézu), tak i jakýkoliv vliv člověka na klima.

Obě názorově vyhraněné a nesmiřitelné platformy měly ale jeden aspekt společný – jako své argumenty používali často ultimátní hrozby. Zatímco zastánci boje vyhrožovali zánikem Golfského proudu a přírodními katastrofami jako doba ledová v Evropě, odpůrci naopak varovali před ztrátou svobody, konkurenceschopnosti západní civilizace a celkovým úpadkem životní úrovně.⁷ Česká média vyhraněný, ale leckdy spíše ideologický než vědecký, spor ochotně šířila dál – na úkor vyslyšení střízlivého hlasu

---

alespoň u devíti z deseti případů; vysoká jistota – pravděpodobnost správnosti přibližně v osmi z deseti případech.“ (IPCC 2007b: 5).

⁴ Mezi antropogenní skleníkové plyny patří oxid uhličitý, metan, oxid dusný, přízemní ozón a chlorofluorované uhlovodíky (Houghton 1998: 30).

⁵ Mezi ně např. patří zpěvačka Madonna, tenisté Steffi Grafová a André Agassi či herec Leonardo DiCaprio.

⁶ Martin Durkin pracuje pro britskou televizní stanici Channel 4.

⁷ Tento aspekt trefně vystihuje podtitul knihy Václava Klause *Modrá, nikoli zelená planeta* (Praha 2007), který zní: Co je ohroženo: klima, nebo svoboda?

ostatních odborníků. Problematika klimatických změn tak zažila nebezpečnou proměnu – postupnou laicizací a bagatelizací se v denících polarizovala a namísto relevantní diskuse se proměnila v názorovou nesnášenlivost.

Dokladem dezinformování je reakce ČHMÚ na medializaci první části AR4, kterou IPCC zveřejnil v únoru 2007. ČHMÚ ve svém stanovisku ke zprávě Panelu píše: „*Ne vždy...o jeho obsahu média informovala nestranně a řada z nich – často ve snaze o senzace – závěry výrazně zjednodušila a jednotlivá tvrzení vytrhávala z kontextu...*“ Mimo jiné dále konstatuje: „*Z tohoto důvodu je nutné pečlivě rozlišovat mezi vědeckým a ideologickým nazíráním problému a snažit se o objektivní poznávání světa a jeho zákonitostí. Znevažování výsledků vědy na jedné, stejně jako i přílišné dramatinování situace na druhé straně se může společnosti v budoucnu vymstít.*“ (ČHMÚ 2007: 5 a 7).

Pokud je pro fenomén globálního oteplování něco příznačné – pak je to komplexní síť složitých vztahů, které synergicky přesahují do mnohých odvětví lidských činností – od zemědělství přes mezinárodní obchod až po kohokoliv, kdo používá dopravní prostředky využívající fosilní paliva. Obecná orientace v této problematice vyžaduje elementární znalosti z mnoha vědních oborů – klimatologie, meteorologie, geologie, geografie, astronomie, chemie, historie, ekonomie a obzvláště komunikačních věd.

Pro laickou veřejnost (která všechny tyto základní znalosti většinou neovládá) jsou tak mnohdy jediným zdrojem informací o globálních změnách klimatu právě média. V této závislosti, jak podotýká australský klimatolog Tim Flannery, laik ale „...*nemůže vědět, zda názor prezentovaný v médiích je jen okrajovým či naopak široce uznávaným pohledem na věc.*“ (2005: 11). Právě z tohoto důvodu vyplývá pro novináře dvojnásobná odpovědnost. Při zpravodajské produkci je především nutné dodržovat základní novinářské zásady: Za prvé, poskytovat vyčerpávající zásobu relevantních zpráv, snažit se o objektivitu ve smyslu přesnosti, poctivosti, úplnosti a pokud možno podávat informace vyvážené a nestranné. Podle McQuaila by takové informace měly „...*zprostředkovávat alternativní názory bez senzacechtivosti a předpojatosti.*“ (1999: 175). Za druhé, novináři by také měli důsledně rozlišovat základní terminologii výše uvedených oborů, a neustále aktualizovat svůj přehled v dané oblasti a pokud možno nereagovat, jako jeden významný český politik, který na otázku, co o globálním oteplování nastudoval, řekl: „*Co jsem k tomu studoval? Opírám se o svoji víru a ta mi říká, že problém není tak vážný.*“⁸

Profesor Stephan Russ-Mohl v problematice vědeckého žurnalismu upozorňuje zejména na problém *nevyváženosti*, která je posilována sklonem mnoha redaktorů

⁸ cit. z článku Ondřeje Kudrny *Ještě jsme se nedohodli* (Respekt, 12. 10. 2007)

minimalizovat námahu spojenou s řešením: „*Informuje se především o spektakulárních výsledcích, méně už o dlouhodobosti procesu samotného výzkumu, o slepých cestách a omylech.*“ (Russ-Mohl 2005: 185). V souvislosti s tímto argumentem je povinností všech novinářů sledovat nejen aktuální informace, ale i pozadí, které doprovázelo jejich vznik a v neposlední řadě také jejich zdroj. Někteří kritikové „boje s klimatickými změnami“ totiž například neuznávají autoritu IPCC. A rozdílné názory panují i mezi samotnými vědci. Vzhledem k ekonomické provázanosti vědy s politikou není vyloučena ani defraudace vědeckého postavení v souvislosti s lobbistickými aktivitami zájmových skupin.

Ideologická problematika klimatických změn se bohužel přenesla i na stránky tzv. kvazi vědecko-populární literatury. Také při její četbě musí jak novináři, tak laická veřejnost brát ohled na skutečnost, kdo knihu psal, z jakého důvodu a co z ní může vyvodit a jaká fakta je třeba ověřit. Mnozí autoři se totiž záměrně dopouštějí výrazné manipulace.

Výše nastíněné problematiky a konflikty vyplývající ze složitého (ale neméně poutavého) fenoménu globálního oteplování a jeho spojitostí s médii se staly motivací pro moji bakalářskou práci. V první kapitole bych chtěl nastínit základní principy globálního oteplování, včetně zpřesnění některých základních pojmů a skutečností, které se v médiích často zaměňují. Ve druhé kapitole bych chtěl rozebrat názorové platformy, tendence a zejména jejich pasivní kritiku. Ve třetí části krátce zcharakterizuji žurnalismus ovlivněný environmentálním hnutím, do jehož agendy problém klimatických změn spadá. Ve čtvrté části bych chtěl kvalitativně porovnat zpravodajské pokrytí postupného zveřejnění 4. hodnotící zprávy IPCC Hospodářskými novinami a Mladou frontou s agenturní produkcí ČTK a s výskytem komentářů a zaujatých článků v obou denících.

Cílem této práce není jakkoliv hodnotit vliv člověka na klima Země, ale nahlédnout kriticky jednak na vyhraněné extrémní názory (zastánci vs. odpůrci členění klimatickým změnám), na úlohu médií v informování o klimatických změnách a na zpravodajskou agendu deníků, které o změnách klimatu veřejnost informovaly.

Po dohodě s vedoucím mé práce jsem původní zaměření uveřejněné v tezích zúžil na kvalitativní analýzu zpravodajství obou deníků z důvodu omezeného rozsahu bakalářské práce.

Vzhledem k vysokému výskytu následujících sousloví v textu, jsem se rozhodl pro jejich substituci těmito písemnými zkratkami:

AR 4	4 th Assessment Report – 4. hodnotící zpráva IPCC
ČTK	Česká tisková kancelář

GO	globální oteplování
HN	Hospodářské noviny
IPCC; Panel	Mezivládní panel pro změnu klimatu
KZ	klimatické změny
MF	Mladá fronta DNES
SP	skleníkové plyny

1 „Globální oteplování“ – vymezení pojmů, základní činitele a příčiny KZ

V informování o problematice klimatických změn je obzvláště nutné zásadně dodržovat základní terminologii a faktografii. Nesprávné používání odborných výrazů a šíření polopравd může zapříčinit nejen silné dezinformování, ale také napomáhat záměrné manipulaci. Už samotný pojem „globální oteplování“ a nedostatečné rozlišování mezi významem slov „počasí“ a „podnebí“ jsou toho příkladem. Důslednost v informování by měla být namístě i v dalších oblastech problematiky KZ, jakou je např. otázka kauzality podnebných změn v minulosti či informování o faktorech, které ke KZ přispívají nebo je ovlivňují. Zdůrazněna by také měla být míra vědeckého poznání těchto oblastí.

1.1 „Globální oteplování“

Mezi širokou veřejností i v médiích se pro souhrnné pojmenování změn, kterými naše planeta prochází, vžil obecný název „*globální oteplování*“ ve smyslu vzestupné tendence teplot po celé Zemi. Většina klimatologů však s tímto názvem nesouhlasí a preferuje spíše označení globální změny klimatu (např. Pretel 2007)⁹. Mají k tomu vážný důvod – klimatické změny probíhají sice celosvětově (globálně), avšak ne vždy můžeme hovořit o oteplování. Atmosférický systém je totiž natolik propojený a složitý, že se na mnoha místech oteplování paradoxně projevuje ochlazováním¹⁰. „*Celkově pozorujeme spíše mírné zvýšení nočních teplot a denní teploty zůstávají beze změny. To je velmi pravděpodobně způsobeno ochlazováním ovzduší aerosoly, která zastíňují sluneční záření.*“ (Cílek 2006: 135). Vývoj teplot ovlivňuje mnoho faktorů¹¹, což fakticky znemožňuje jednostranné shrnující prognózy.

Mnohem významnější výtkou k používání termínu GO je však skutečnost, že se změnou klimatu souvisí mnoho dalších, neméně důležitých činitelů a jevů, které pojem GO nezahrnuje: změny hydrologického cyklu, změny uhlíkového cyklu, změny systému větrných a mořských proudů, vymírání živočišných a rostlinných druhů atd. Český klimatolog Jan Pretel o sousloví *globální oteplování* říká, že veřejnost „*mystifikuje*“ a že „*...v politických důsledcích problém velmi zjednodušuje.*“ (2007d). Už z výše uvedených

⁹ Tentýž trend se odráží i v názvech odborných institucí zabývajících se touto problematikou, např. Mezivládní panel pro změnu klimatu (IPCC) či Oddělení změny klimatu při Českém hydrometeorologickém ústavu.

¹⁰ Pokles teplot je patrný například v částech Skandinávie, Řecka a USA. (Barros 2004: 75; Cílek 2006: 135). Trvalý pokles průměrných teplotních hodnot je zaznamenán dokonce i ve stratosféře (Flannery 2006: 44).

¹¹ Jejich společným principem je tepelná inerce, rozdílná schopnost oceánů a pevnin pohlcovat a vydávat teplo (Roth 2000: 27). Výrazný vliv na předchozí skutečnost má nepravidelné rozmístění souší a oceánů na obou hemisférách a v neposlední řadě také značná variabilita globálního georeliéfu, pro který je typické specifické mikroklima.

důvodů se toto označení jeví jako termín skutečnost zkreslující a zavádějící. Také Flannery ve své knize *Měníme podnebí* o výsledném dojmu z bagatelizace pojmu GO píše: „*Globální oteplování vytváří iluzi příjemné, teplé budoucnosti, která je nanejvýš lákavá...*“ (2007:196).

1.2 Počasí versus podnebí

Slovem počasí rozumíme okamžitý stav naší atmosféry, kdežto pod pojmem podnebí (neboli klima¹²) si většina lidí představuje dlouhodobější¹³ pohled na počasí se stálou syntézou meteorologických prvků, jakými jsou měsíční srážky, průměrná roční teplota nebo povětrnostní podmínky (Whitaker 1999: 17). Počasí je díky své nepopíratelné spontaneitě automaticky vnímáno jako proměnlivé, zatímco podnebí mají lidé tendenci (vzhledem k našemu zkreslenému vnímání času) vnímat jako stálé (Acot 2005: 5). Souborné názvy podnebných pásů tyto představy utvrzují¹⁴. Avšak vzhledem k paleoklimatologickým poznatkům se tato představa jeví jako zavádějící. Klima se v historii Země výrazně měnilo a měnit pravděpodobně bude i nadále. Jak píše Václav Cílek: „*Nestálost je základní charakteristikou nejen počasí, ale i podnebí.*“ (2006: 137).

Je třeba také si uvědomit, že průměrná teplota jako *terminus technicus* je pojem čistě hypotetický – v reálném světě nic takového neexistuje. Každá teplota se od aritmetických průměru bude více či méně odlišovat. Jak píše Pascal Acot, navíc „...*může docházet k výkyvům, které zdánlivě odporují základním trendům.*“ (2005: 5), což některé deníky automaticky dávají do souvislosti s KZ a zaměňují další vědecký pojem, jakým je teplotní anomálie (Kutílek 2007). Jenže „*Přímou provázanost konkrétních extrémních meteorologických jevů s procesem globálního oteplování není možné stanovit. Je to obecně způsobeno značnou nestálostí klimatu.*“ (Barros 2006: 78).

Oba fenomény, počasí i podnebí, se liší také odhadováním jejich budoucího vývoje. „*Nejmodernější meteorologické služby světa dosahují běžně 85procentní úspěšnosti na 24 hodin.*“ (Whitaker 1999: 21). Střednědobé předpovědi dokáží meteorologové vytvořit maximálně na 10 dnů (Bednář 2003: 199). Delší předpovědi jsou

---

¹² Slovo *klima* pochází z latinského *climatis* a to z řeckého slůvka *klíma*, což znamená „...*sklon vertikály v určitém místě k rovině rovníku, tedy sklon slunečních paprsků vzhledem k Zemi.*“ (Acot 2005: 5). Sklon slunečních paprsků má dominantní vliv na vytváření podnebí na Zemi. Nejintenzivněji je sluneční energie absorbována v tropických oblastech (přímý dopad), nejméně v polárních oblastech (dopad pod ostrým úhlem). Tento princip také vysvětluje rozdíl mezi „sílou“ (ve smyslu teploty) poledního a večerního či ranního Slunce.

¹³ K charakterizování určitého podnebí (a jeho změn) je potřeba řady minimálně 30 měřených let (Whitaker 1999: 17).

¹⁴ Střední Evropa se nachází v mírném podnebném pásu, který je charakterizován střídáním čtvera ročních dob. Slovo mírný však trochu zkresluje skutečnost, že se nacházíme v oblasti častých střetů dvou významných frontálních systémů a tím také s vlivy podnebí kontinentálního i oceánského. Počasí v našich „mírných“ zeměpisných šířkách je tak „...*charakteristické vysokou proměnlivostí.*“ (Tolas 2007: D2).

už jen velmi málo spolehlivé. Klimatické prognózy se zakládají na počítačových modelech s matematicky definovanými fyzikálními veličinami a faktory, které vyhodnocují moderní počítače (mezi jedny z nejznámějších patří Global Climate Model - GCM). Geolog Vojen Ložek však k těmto programům podotýká, že „...sebelepší model nemůže nahradit přímá geologická a paleontologická pozorování.“ (2007: 706). Platí to i o prognostických modelech, které používá IPCC. Problémy při vyhodnocování, připouští i profesor klimatologie Vicente Barros, který se v roce 2001 podílel na vypracování jedné z kapitol Třetí zprávy IPCC (2006:78).

1.3 Základní činitelé a příčiny klimatických změn

Přestože se atmosférický obal Země ve srovnání s hmotností naší mateřské planety¹⁵ zdá nesmírně malý, má na existenci života rozhodující vliv. Vhodná koncentrace atmosférických plynů a z nich odvozené klimatické podmínky se v geologické minulosti opakovaně prokázaly jako stěžejní determinanty koloběhu života¹⁶, jejichž výrazná oscilace (či fluktuace) znamenala pro živočichy na Zemi zkázu¹⁷. Také střídání glaciálů a interglaciálů v kenozoiku mělo významný vliv nejen na georeliéf Země, ale i na vývoj samotného člověka (více k tomu Acot 2005: 62).

Z celkové insolace přijímá Země přibližně 52 %, zbytek je pohlcen, rozptýlen nebo odražen atmosférou (Downs et al. 2006: 43). Pokud by záleželo pouze na energetické bilanci dopadené-odražené sluneční záření, měla by být průměrná teplota přibližně $-20\text{ }^{\circ}\text{C}$. (Flannery 2006: 29). Průměrná teplota na Zemi je však přibližně $+13\text{ }^{\circ}\text{C}$. Tento jev má podle vědců na svědomí tzv. skleníkový efekt (Downs et al. 2006: 42).

---

¹⁵ Plynný obal Země má hmotnost $5,1 \times 10^{18}$ kg, ve srovnání s celkovou váhou Země ($M_Z = 5,97 \times 10^{24}$ kg) je to pouhá miliontina (Pleczek 2002: 574).

¹⁶ Obyvatelnost planety byla determinována přítomností vodních řas a sinic, které asimilovaly CO_2 a postupně jej přeměňovaly na kyslík. Uvolňovaný kyslík utvářel dýchatelnou atmosféru a hlavně ve stratosféře díky kolizím atomů kyslíku O_2 s UV-B paprsky formoval ozónovou vrstvu. Dokud se tato vrstva nevytvořila, nemohl v prekambriu vystoupit život z oceánů na souš (Acot 2003: 28 a 205).

¹⁷ Paleoklimatologové zjistili v prehistorii naší planety pět natolik velkých vymírání, že v geologii určují dokonce nástup nových epoch. Tyto katastrofické události mají několik společných rysů – za prvé, byly způsobeny náhlou změnou klimatu a za druhé, v jejich průběhu vyhynulo až 90 % veškerého života (Flannery 2005: 48). Mezi tyto kataklyzmatičké události patří vymírání na přelomu ordoviku a siluru (před 439 mil. lety), vymírání v pozdním devonu (před 364 mil. let), vymírání na přelomu permu a triasu (před 251 mil. let) a vymírání na přelomu křídý a třetihor (před 65 mil. let). Více viz Flannery (2005: 46-47) nebo Acot (2005: 13-54).

1.3.1 Skleníkové plyny a skleníkový efekt ¹⁸

Principem výše uvedeného jevu a konec konců i teorie GO (a potažmo veškerých KZ na Zemi) je tzv. skleníkový efekt, který je založen na vlastnostech skleníkových plynů¹⁹. Přestože jsou tyto plyny ve srovnání s chemickým složením atmosféry ve výrazné menšině²⁰, mají na obyvatelnost naší planety obrovský vliv. Do zemské atmosféry propouštějí infračervené (IR) sluneční záření. Země sice IR také vyzařuje, avšak v jiné vlnové délce. SP a vodní pára tomuto uvolňování tepelného záření brání tím, že „uzavírají“ prostor v tzv. atmosférickém oknu (Barros 2006: 28-29). Tím se naše planeta druhotně otepluje.

Problém tkví v tom, že současné paleoklimatologické výzkumy a vědecké poznatky těsné spojení zvýšené koncentrace CO₂ a vzápětí zvýšené teploty nepotvrzují jednoznačně pro celou geologickou minulost Země (Nátr 2005: 21). Nelze tak zatím ani prokázat vědeckou (skleníkovou) hypotézu o nárůstu antropogenních SP, které by globální oteplování a následné KZ způsobovaly. To však neznamená, že absolutní množství SP nikterak nezmenšuje samotný skleníkový efekt, spíše naopak (Nátr 2006: 21 či Kutílek 2007). SP nemalou měrou ovlivňovaly a ovlivňují klima nejen na Zemi²¹, ale jejich vliv je patrný i na zbývajících terestrických planetách sluneční soustavy (Merkur, Venuše a Mars)²².

---

¹⁸ Název tohoto jevu je některými vědci považován za nešťastný, neboť metaforické pojmenování vzácných plynů skleníkovými, může být zavádějící. Podobnost se skleníkem je totiž jen zdánlivá - na rozdíl od prostředí této zahradní stavby s téměř homogenními fyzikálními vlastnostmi se totiž na Zemi nacházejí oceány, pevniny a také kryosféra, které výslednou teplotu regulují a pomocí zpětných či pozitivních vazeb modifikují. Ve skleníku taktéž neexistuje cirkulace vzduchu, ani výměna vzduchu s okolním prostředím (Kutílek 2007).

¹⁹ Mezi hlavní SP patří vodní pára, oxid uhličitý, oxid dusný, metan, ozón a umělé SP, jakými jsou halogenové uhlovodíky.

²⁰ Přibližně 99,95 % atmosféry připadá na inertní plyny, jakými jsou dusík (78,08 %), kyslík (20,95 %) a argon (0,93 %). Zbytek je tvořen vzácnými plyny, včetně SP. Jejich množství je však tak malé, že se k vyjadřování kvantity používá speciálních jednotek. U oxidu uhličitého je to ppm (parts per million – počet částic na milion), u metanu je to ppb (part per billion – počet částic na miliardu) a u ozónu jsou to Dobsonovy jednotky (Bednář 2003: 18). Do složení atmosféry je také třeba započítat vodní páru, jejíž množství se však mění s teplotou. Např. při 25 °C tvoří 3 % vzduchu. (Flannery 2005:25).

²¹ Významnou roli podle Nátra hrály zejména v období před 3,5 miliardami let, když sluneční aktivita byla přibližně o 25 % menší než nyní, ale teplotu na Zemi kompenzovalo velké množství právě SP (2006: 20).

²² Přestože je Merkur (0,387 AU) blíže ke Slunci než Venuše (0,723 AU), je maximální teplota na jeho povrchu (během dne) menší než průměrná teplota Venuše. Zatímco na nejbližší planetě sluneční soustavy je teplotní maximum 700 K (průměr pak 452 K), teplota na povrchu Venuše dosahuje 737 K! Je to způsobeno převážně složením atmosféry obou planet. Merkur má atmosféru řídkou, až téměř žádnou (Pleczek 2002: 269), zatímco atmosféra Venuše je mocná, dosahuje až stonásobku zemského tlaku a celých 96,5 % představuje CO₂ (2002: 534). Také atmosféra Marsu je tvořena převážně oxidem uhličitým (95,3 %), avšak kvůli vzdálenosti od Slunce, velikosti planety a celkové mocnosti atmosféry tu není skleníkový efekt tak účinný jako na Venuši nebo na Zemi (Pleczek 2002: 263). Tato zdánlivá nelogičnost je způsobena tzv. vyprchaným skleníkovým efektem na Venuši (Houghton 1998: 25), který v konečném důsledku zvyšuje albedo (extrémní hustota oblačnosti) a tím pádem konečnou insolaci. (Pleczek 2002: 534).

1.3.2 Další příčiny klimatických změn

Příčiny KZ se v zásadě dělí na tři skupiny: na vlivy astronomické, přírodní a antropogenní (např. Barros 2006: 33-38). Přírodní příčiny KZ odhalily mnohé paleoklimatologické výzkumy (např. dendrochronologie či získávání vzorků stlačeného vzduchu z ledovců). Podle nich vyšlo najevo, že naše planeta už v prehistorii prošla bouřlivým klimatickým vývojem. Největší vliv na formující se klima (zejména během posledních 500 000 let) měly tzv. Milankovičovy cykly²³ (Flannery 2005: 42-43). Mezi další přírodní vlivy patří změna chemického složení atmosféry způsobená sopečnou činností a vulkanismem, změny zemského povrchu či nestálost magnetického pole Země²⁴. Mezi astronomické příčiny patří zejména změna intenzity sluneční energie²⁵, teorie o vlivu slunečních skvrn (např. Flannery 2006: 44) nebo dokonce galaktické vlivy, jakými jsou např. průchod hvězdným mrakem²⁶ či kolize se spirálním ramenem Mléčné dráhy (Burroughs 1999: 119). Mezi kontroverzní hypotézy, které vysvětlují proces GO, patří také tzv. Svensmarkova teorie o kosmickém záření a sluneční aktivitě.

Také člověk k oteplování planety přispívá (jde zejména o emise SP včetně polutantů, odlesňování, narušování ozónové vrstvy či výraznou zemědělskou činnost), ale zároveň Zemi i ochlazuje (kácení lesů, rozšiřování měst či produkce aerosolů – tyto činnosti ovlivňují albedo²⁷ Země, aerosoly navíc také oblačnost, která druhotně jednak Zemi ochlazuje (přes den), ale také ji v noci paradoxně i otepluje).

Zpráva IPCC i média dávají největší díl „viny“ antropogenním emisím SP. Produkce CO₂ je způsobena převážně spalováním fosilních paliv, ke zvyšování metanu přispívají rýžová pole a chov dobytka, oxid dusný v atmosféře zvyšují dusíkatá hnojiva a freony jsou produktem znečištění vznikajícím v chladírenském průmyslu.

2 Reakce světa na hrozbu klimatických změn

Ve druhé polovině 20. století přibývalo vědeckých studií, podle nichž člověk nejen že negativně ovlivňoval přírodní ekosystémy Země, ale dokonce i složení její atmosféry, které se zpětně začalo projevovat jejím oteplováním. Keelingovy a Revellovy měření na Havajských ostrovech prokázaly tendenční vzestup hladiny CO₂ ve vzduchu a potvrdily tak prvotní názory Fourierovy a Arrheniovy o teorii tzv. skleníkového efektu.

²³ Ty jsou způsobeny změnou excentricity oběžné dráhy Země (střídání perihélia a afélia), změnou sklonu zemské osy a kolísáním zemské osy.

²⁴ Tyto vlivy však probíhají v horizontu statisíců až milionů let.

²⁵ O vlivu Slunce dodnes panují vážné dohady. Vicente Barros např. tvrdí: „Sluneční záření se sice v posledních 150 letech zvýšilo, ovšem jeho vliv na klima je šestkrát menší než vliv nárůstu SP.“ (2006:34).

²⁶ Tyto jevy pravděpodobně způsobily už první velká zalednění Země v prekambriu (Acot 2005: 22-23).

²⁷ Albedo je „...míra odrazivé schopnosti tělesa. Měří se ve stupnicí počínající hodnotou 0 pro černý, dokonale absorbující povrch až po 1 pro dokonale odrazivý bílý povrch.“ (kol. aut. 1996: 10). Albedo tak výrazně ovlivňuje teplotu těles.

Častější výkyvy počasí, znečištěné ovzduší měst a ozónová díra nad Antarktidou přiměly mezinárodní společenství, aby ekologické problémy Země začala řešit na multilaterální úrovni. Během relativně krátké doby vzniklo mnoho mezinárodních organizací, které se začaly ekologickými problémy intenzivně zabývat. Jejich vědecké výsledky však narážely na stále větší odpor jedinců, kteří se etablovali nejen ve veřejném, kulturním i politickém (tedy povětšinou laickém) spektru, ale i ve spektru odborném, tedy vědeckém. Problematika ochrany životního prostředí se tak prostřednictvím obavy z KZ extrapolovala do několika neslučitelných táborů – odlišné názory existují nejen na věrohodnost institucionálních výzkumů mezinárodních sdružení špičkových a „nezávislých“ vědců (2.1), ale i na laický přístup k problematice „boje“ s KZ, který se v médiích nesmlouvavě rozdělil na zastánce (2.2) a odpůrce (2.3). Podrobnější náhled do argumentační roviny jednotlivých názorových platforem můžeme objevit nejen některé zajímavé skutečnosti, ale i to, jak si jsou principálně svým pojetím velmi blízké, byť stojí na opačném konci jedné přímky.

2.1 Mezinárodní instituce

Mezinárodní instituce se problematikou klimatických změn zabývají poměrně krátkou dobu. Od roku 1979, kdy proběhla 1. světová klimatická konference v Ženevě, se téma klimatických změn stalo agendou mnoha vědeckých diskurzů²⁸ a debat. Výsledky některých z nich byly dokonce zakotveny v mezinárodních úmluvách (např. Montrealský protokol²⁹). Mnoho ambiciózních projektů však selhalo na neochotě států shodnout se na společném postupu. Přesně tak dopadla tzv. Rámcová úmluva OSN o změně klimatu (UNFCCC³⁰) podepsána hlavami států na 1. Konferenci OSN o životním prostředí v Rio de Janeiru v roce 1992. Kladla si za cíl celosvětově snížit emise SP, avšak její efektivnost selhala. Úmluva postrádala konkrétnější opatření a stěží tak překročila rámec deklarativního prohlášení vydaného pouze jako závěr z jednání (Barros 2006: 133). Mnohem „úspěšnější“ je ve své činnosti Mezivládní panel pro klimatické změny (IPCC), s jehož pomocí se podařilo v roce 1997 formulovat Kjótský protokol.³¹ Ten je odborníky

²⁸ Např. konference v rakouském Villachu v roce 1985. V ní bylo rozhodnuto, že problém KZ je pro příští generace natolik závažný, že je zapotřebí nejen podporovat další výzkum tohoto fenoménu, ale pro jeho řešení zmobilizovat také politiky (Nemešová, Pretel 1998: 31).

²⁹ Podepsán v roce 1988 zakazuje používání tvrdých freonů, omezuje používání jejich měkkých mutací. Ozónová „díra“ sice nevymizela, ale její růst se zastavil.

³⁰ United Nations Framework Convention on Climate Change

³¹ Podoby Kjótského protokolu byly projednávány na třetí konferenci smluvních stran UNFCCC v Kjótu. Jednání nebyla jednoduchá, neboť státy jako USA, Čína či země OPEC zastávaly výrazně odlišné zájmy a snižování emisí SP viděly každý jinak. Protokol vycházející z druhé shrnující zprávy IPCC byl nakonec podepsán. Přestože jej několik států ihned ratifikovalo (včetně Brazílie, Indie a Číny), největší znečišťovatelé jako USA, Rusko či Austrálie k němu nepřistoupili. Ke změnám došlo až v novém tisíciletí. V roce 2004 ratifikovalo protokol Rusko, které jej „vyměnilo“ za podporu EU při vyjednávání vstupu do Světové obchodní organizace (WTO). Austrálie ke Kjótu přistoupila okamžitě, co byl na konci roku 2007

považován za druhé nejsložitější mezinárodní jednání od konce druhé světové války (Nemešová; Pretel 1998: 40).

Ač OSN zůstává i nadále hlavním zaštitěním IPCC, představuje tato instituce na poli vědecko-politickém nezávislý a samostatný útvar. Fungování a činnost tohoto orgánu má pro moji práci velký význam, proto bych se mu chtěl věnovat podrobněji v následující kapitole.

2.1.1 IPCC

U založení Mezivládního panelu pro klimatické změny (IPCC) v roce 1988 stály dvě instituce – Světová meteorologická organizace (WMO³²) a Program OSN pro životní prostředí (UNEP³³). Účelem bylo založit „...nezávislý vědecký a technický orgán, který by byl zaměřen na podporu poznání podstaty klimatické změny.“ (Nemešová, Pretel 1998: 31). Cílem IPCC není tedy vědecká práce, ale vytvoření jakéhosi poradního orgánu ve věci nových vědeckých poznatků ohledně KZ. Slovy IPCC „...a comprehensive, objective, open and transparent basis the latest scientific, technical and socio-economic literature produced worldwide relevant to the understanding of the risk of human-induced climate change, its observed and projected impacts and options for adaptation and mitigation.“³⁴

Jak už bylo řečeno, IPCC funguje jako nezávislý poradní orgán určený vládám jednotlivých zemí. V panelu je zastoupeno přibližně 130 zemí světa, počet odborníků (nejen klimatologů) není omezen. Problematický, alespoň ze strany kritiků mezivládního panelu, je výběr expertů. Za ten totiž odpovídají jednotlivé země, které do grémia dosadí vždy „svého“ vědeckého reprezentanta. Pojistkou pro „nezávislost a nestrannost“ je právě neomezený počet odborníků v Panelu, některé z nich může jmenovat dokonce i sám IPCC.

Složitější je to s charakteristikou IPCC. Za čistě vědeckou ji z výše uvedených důvodů označit nemůžeme – jednak sama neprovádí svůj výzkum a jednak kvůli jejímu propojení s politikou. Mezivládní panel však není ani čistě politickou záležitostí –

---

jmenován nový premiér Kevin Rudd (Australian Labor Party). Nejen v Austrálii, ale všude ve světě panuje živá diskuse o efektivnosti této mezinárodní smlouvy. Podle kritiků jsou náklady spojené s realizací úmluvy neúměrně vysoké a vyhlídka na úspěch mizivá (Klaus 2007). Dohoda podle Klause „...podvazuje ekonomický růst, který je jedinou zárukou zvládnutí všech budoucích, i ekologických nástrah.“ (2007: 129). Z těchto důvodů s jeho ratifikací i nadále otálejí Spojené státy. Nedokonalosti připouští i australský klimatolog a výrazný zastánce boje s KZ Tim Flannery (2006: 188), avšak stále je přesvědčen o jeho budoucím přínosu.

³² World Meteorologic Organization

³³ United Nations Environment Programme

³⁴ „Komplexní, objektivní a otevřený přehled těch nejnovějších vědeckých, technických a socio-ekonomických výzkumů z celého světa, který bude napomáhat porozumění klimatické hrozbě způsobované lidmi, jejím pozorovaným projevům a odhadovaným následkům a možnostem, jak se změnám přizpůsobit a zmírnit jejich následky.“ (IPCC: *Who we are*. Text dostupný přes ON-LINE <http://www.ipcc.ch/about/index.htm>).

konečná zpráva pochází z širokého spektra celosvětových vědeckých příspěvků, což zaštiťuje WMO a UNEP. Můžeme jej tedy označit za autonomní orgán na pomezí roviny vědecké a politické.

Práce IPCC je rozdělena do třech pracovních skupin (*Working groups*) podle svého zaměření. První skupina (WG1) hodnotí nejnovější poznatky o KZ z hlediska fyzikálního (*The Physical Science Basis of Climate Change*). Druhá skupina (WG2) se zabývá dopady a následky KZ (*Climate Change Impact, Adaptation and Vulnerability*) a třetí skupina (WG3) zpracovává tematiku zmírnění následků KZ (*Mitigation of Climate Change*). Na jednotlivých částech se podílí tisíce odborníků, kteří analyzují přibližně 10 000 vědeckých prací a zpráv z celého světa. Po třech částech hodnotící zprávy následuje tisícistránková souhrnná zpráva (*AR4 Synthesis report*).³⁵

Od svého založení vydal IPCC celkem čtyři hodnotící zprávy, první v roce 1990, druhou roku 1995 a třetí v roce 2001. Čtvrtá zpráva byla vydána v první polovině roku 2007. Téhož roku dostal IPCC spolu s Alem Gorem za svoji činnost Nobelovu cenu za mír.

2.1.2 Kritika IPCC

Přestože je IPCC většinou vědeckého spektra vnímán jako uznávané a nestranné poradní fórum, někteří odborníci i novináři to tak nevidí a poukazují na nejasnosti a aféry spojené s touto organizací³⁶. Václav Klaus tuto kritiku shrnuje v rozhovoru pro HN (9. 2. 2007): „Odkazovat na panel IPCC je nefér. To není vědecká instituce, to je politický orgán... To není žádný výběr neutrálních vědců... To jsou zpolitizovaní vědci, kteří tam přicházejí už s jednostranným názorem a zadáním.“ (Klaus 2007d). Na přílišné a nečitelné propojení s politikou poukazuje i Felix Paturi, který poukazuje na nejasné aktivity zakladatelů Sira Johna Houghtona a Berta Bolina (2006: 112). Podle něj i Klause nepanuje v panelu o KZ vědecký konsensus, což se projevuje obzvláště na manipulovatelnosti tzv. shrnujících zpráv pro politiky (Summary for policymakers - SPM). Klaus říká, že ze zpráv nevyplývá, zda vědci se zprávou „...souhlasili či vznášeli vážné námitky.“ (2007: 114) Jan Pretel však připomíná, že při závěrečném shrnutí se o ničem nehlasuje a že mezi vědci musí nastat shoda (Pretel 2007d).

---

³⁵Celý proces je zpomalen formulováním tzv. shrnujících zpráv pro politiky (*Summary for Policy Makers - SPM*) z jednotlivých částí hodnotící zprávy IPCC, které výrazně zestručňují závěry Panelu (SPM má přibližně 25 stran, oproti cca 1000 stranám nezkrácené verze jednotlivých skupin). Mimo to z každé zprávy jednotlivých WG se formuluje také tzv. technická sumarizace (*Technical Summary*). Závěry Panelu včetně jednotlivých zpráv jsou volně k nahlédnutí či ke stažení na webových stránkách IPCC www.ipcc.ch.

³⁶Aféra Benjaminu Santera, amerického klimatologa, který do zprávy IPCC tajně vložil přes 40 neautorizovaných změn (Brezina 2007).

Fraser institute (FI) v Kanadském Vancouveru, který se zabývá dopadem vládních zásahů a trhu na společnost, s odborníky IPCC natolik nesouhlasil, že vytvořil vlastní *Nezávislé shrnutí pro politiky* (Independent Summary for Policymakers). Odborníci v čele s Rossem McKitrickem v něm kritizují zejména fakt, že konečné SPM nevytvářejí pouze vědci, ale hlavně úředníci. „*A more compelling problem is that the Summary for Policymakers...is produced, not by the scientific writers and reviewers, but by a process of negotiation among unnamed bureaucratic delegates from sponsoring governments. Their selection of material need not and may not reflect the priorities and intentions of the scientific community itself.*“³⁷ (Fraser Institute 2007: 5). Poukazují také na skutečnost, že mnozí přispěvatelé (*chapter authors*) jsou nuceni sumarizovat kontroverzní témata, v nichž jsou profesně zainteresováni, což podle FI způsobuje sklon k manipulaci (*bias*). „*Related to this is the problem that chapter authors may tend to favor their own published work by presenting it in a prominent or flattering light.*“³⁸ (Fraser Institute 2007: 5).

2.2 Zastánci „boje“ s klimatickými změnami

Do „boje“ s globálním oteplováním se zapojilo nejen mnoho známých osobností, ať už účastí na dobročinných akcích nebo vlastními filmy (např. *11. hodina* producenta Leonarda DiCapria), ale také spousta politiků od republikána Arnolda Swarzeneggera až po bývalého britského premiéra Tonyho Blaira a jeho ekonomického poradce Sira Nicholase Sterna³⁹. Mediálně nejcitovanějším „zastáncem“ boje s klimatickými změnami je však bezesporu bývalý americký viceprezident Al Gore. Po prohraných volbách v roce 2000 se vedle svých dalších aktivit⁴⁰ věnuje zejména otázkám souvisejícím s ochranou životního prostředí, které navazují na jeho dřívější zkušenosti v tomto oboru⁴¹. Do podvědomí celosvětové veřejnosti vešel především v roce 2006, kdy o jeho boji s klimatickými změnami režisér Davis Guggenheim natočil dokument nazvaný

---

³⁷ „*Daleko závažnější problém spočívá v tom, že politické shrnutí (SPM, pozn. aut.) není sestavováno vědeckými pracovníky, ale pouze anonymními byrokraty a delegáty podporovanými jednotlivými vládami, a sice prostřednictvím složitého vyjednávání. A výběr vědeckých témat těmito úředníky nemusí, a ani nemůže reflektovat původní záměry a priority vědecké obce.*“

³⁸ „*Problém spočívá v tom, že tito přispěvatelé mohou vzhledem k náklonnosti ke svému vlastnímu výzkumu podlehnout pokušení zviditelnit svoji vlastní práci prezentováním svých závěrů v nadneseném či lichořícím světle.*“

³⁹ Stern v roce 2007 vydal podrobnou ekonomickou studii (tzv. Sternova zpráva), která vyčíslila škody pro případ, že se lidstvo k hrozbě KZ postaví netečným způsobem. Ve své zprávě navrhuje také některá opatření, která by měla snížit produkci skleníkových plynů. Jeho návrhy vzbudily ve světě velký rozruch.

⁴⁰ Mj. předsedou kabelové a satelitní sítě Current TV, členem správní rady Apple Computer a poradce společnosti Google.

⁴¹ Al Gore se problematikou životního prostředí zabýval již na začátku 90. let. V roce 1992 vyšla jeho úspěšná kniha *Earth in the Balance: Ecology and the Human Spirit* (česky: Země na misce vah, Argo,; Praha 2000). Jako člen Clintonovy prezidentské administrativy měl mimo jiné na starosti otázky životního prostředí a stal se hlavním vyjednávačem USA ve věci přistoupení ke Kjótskému protokolu.

Nepříjemná pravda (*An Inconvenient Truth*). V následujícím roce byl tento snímek oceněn dvěma Oscary®. Ještě téhož roku získal Al Gore spolu s IPCC Nobelovu cenu míru.

Gorova osobnost stejně jako jeho přístup k problematice klimatických změn vzbuzuje mnoho kontroverzních reakcí, a to jak u odpůrců boje s globálním oteplováním, tak u části vědecké obce. Vzhledem k mediálnímu přesahu a významu jeho příspěvku do celosvětového diskurzu si argumenty Gorovy i jeho kritiků zaslouží bližší seznámení.

2.2.1 Nepříjemná pravda Ala Gora

Hlavní rozdíl mezi Gorem a většinou umírněných vědeckých studií je míra přesvědčení, jak plynou etické závazky k budoucím generacím. (2006: 10). Je zastáncem radikálního snížení celosvětových emisí SP, včetně Číny a rozvojového světa v rámci nejpřísnějších podmínek Kjóta. Pokud se změnami nebudeme bojovat, hrozí nám podle něj *nejhorší katastrofa v lidských dějinách* (2006: 10).

Mezi Gorovy hlavní priority patří také zlepšení informovanosti celosvětové veřejnosti (2006: 322). Snaha přiblížit se laické veřejnosti však přinutila Gora k úzké selekci podpůrných argumentů. Klimatolog Jan Pretel k jeho prezentaci poznamenává: „V zásadě tu problematiku příliš medializuje a svoje postoje opírá o „nejzajímavější“, nejkatastrofičtější a burcující záležitosti.“ (2007c). V jeho díle také chybí jakákoliv zmínka o dalších možných příčinách GO (zejména přírodní a astronomické vlivy). Některé kauzální příčiny jsou vědecky nepodložené (Pretel 2007b) a Gore jimi úmyslně manipuluje⁴². Zejména tato skutečnost vysloužila svému protagonistovi agresivní kritiku a ve světě vyvolala ostré reakce.

Prezident ČR Václav Klaus Gorův film označil za *urážku filmového dokumentarismu* (2007b: 29) a jeho poradce Michal Petřík dokonce za *demagogii* (2007). Urážlivých přezdívek se v médiích objevilo víc, Mladá fronta ve zprávě o předání Nobelovy ceny míru z 12. 10. 2007 přišla s titulkem *Nobelovu cenu míru dostal „klimatický křižák“ Al Gore.*⁴³ Také v ČR se objevily mnohé články, které Gora nevybíravě kritizovaly. Vedle povrchnosti a faktické manipulace figuruje u Goreových

---

⁴² V roce 2007 byla *Nepříjemná pravda* zažalována u britského Nejvyššího soudu po té, co se jeden rodič vyhradil proti jejímu vysílání ve školách. Podle rozhodnutí soudu *Nepříjemná pravda* v těchto institucích promítána být může, avšak s upřesněním devíti zásadních nepravd, kterých se Gore dopustil. Jedná se například o záměrné nadsázky, v nichž Gore zveličuje hrozbu KZ (tvrdí např., že hladina oceánů může stoupnout do konce století až o 6,09 m, podle vědců je však i při nejhorším scénáři reálný vzestup pouze o cca 0,6 m! (k tomu také Pretel 2007b). Ve filmu se dál tvrdí, že mizení Čadského jezera či ledového pokryvu na Kilimandžáru má na svědomí globální oteplení způsobené lidmi. Tyto změny se však týkají především lokálních ekologických problémů jako je eroze půdy a nedostatek srážek v důsledku nadměrné zemědělské činnosti a s GO nemají pravděpodobně nic společného.

⁴³ Nobelovu cenu míru dostal „klimatický křižák“ Al Gore http://zpravy.idnes.cz/nobelovu-cenu-miru-dostal-klimaticky-krizak-al-gore-fy0-/zahranicni.asp?c=A071012_104545_zahranicni_ad

kritiků také stížnost na absenci ekonomických aspektů, které s Goreovými plány souvisejí.

Al Gore si je však svých nepřesností vědom. Znovu totiž zdůrazňuje, že mu jde hlavně o povědomí široké veřejnosti, zejména o přístup obyvatel Spojených států, kteří se k problematice životního prostředí staví tradičně odmítavě. V rozhovoru pro magazín Grist řekl:

„In the United States of America, unfortunately we still live in a bubble of unreality... Nobody is interested in solutions if they don't think there's a problem. Given that starting point, I believe it is appropriate to have an over-representation of factual presentations on how dangerous it is, as a predicate for opening up the audience to listen to what the solutions are, and how hopeful it is that we are going to solve this crisis.“⁴⁴ (Gore 2006).

K manipulativnímu výběru faktů ve jménu vyššího zájmu se staví shovívavě i někteří klimatologové. Přestože souhlasí s rozhodnutím britského Nejvyššího soudu s „upřesněním“ Goreových omylů (např. Pretel 2007b), vyzdvihují jeho celosvětový přínos k diskusi o KZ. Vicente Barros ve své knize *Globální změna klimatu* napsal: *„Snaha odvrátit negativní důsledky klimatických změn vyžaduje nadšený zápal a zapojení co možná největšího počtu lidí. Z toho důvodu je zvýšené úsilí o šíření informací, byť i zavánějící propagandou, vcelku na místě a nemělo by být špatně vykládáno.“* (2006: 19).

2.2.2 Zastánci „boje“ s klimatickými změnami v ČR

Mezi české zastánce „boje“ s klimatickými změnami lze zahrnout některé neziskové organizace (Čeští Greenpeace či Hnutí DUHA). O KZ se výrazně opírá volební program Strany zelených (SZ) a také její předseda Martin Bursík. Mezi další výrazné osobnosti s odlišným názorem prezidenta republiky Václava Klause, je profesor RNDr. Bedřich Moldán, CSc., senátor ODS za Havlíčkovobrodsko a významný vědecký pracovník AV ČR. Ve stručnosti si připomeneme hlavní zásady jednotlivých aktérů.

Volební program SZ se globálními změny klimatu zabývá velmi podrobně, obzvláště v souvislosti s energetikou, kterou Zelení považují za nejvýraznější nástroj v boji proti KZ. Jako alternativu neekologických fosilních paliv vidí tato strana rozvoj biomasy, která „...má uzavřený cyklus uhlíku. To znamená, že všechny uhlík emitovaný během produkce energie, byl předtím rostlinami vázán prostřednictvím fotosyntézy. Z toho vyplývá, že bioenergie – na rozdíl od fosilní energie – nepřispívá k zesilování

---

⁴⁴ „Spojené státy žijí bohužel stále v jakési surreální bublině neinformovanosti. Nikdo se tu nezabývá preventivními opatřeními do té doby, než si začne myslet, že má vážný problém. Když si tuto skutečnost uvědomíte, dáte mi za pravdu, že je v prezentování závažných témat správné, když budete trochu přehánět. Je to předpoklad, jak docílit zvýšené pozornosti publika, které pak bude lépe naslouchat případným řešením a také tomu, jak nadějně je naše směřování k vyřešení krizové situace.“

klimatických změn.“ (SZ 2006: 16). Další klady bioenergetiky vidí SZ ve vytvoření nových pracovních míst, čímž se formuje alternativa pro venkov (tamtéž). Za přechodné palivo střednědobého horizontu považují Zelení zemní plyn. Razantně odmítají další investice do vývoje jaderné energetiky, stejně jako další povolenky k těžbě černého i hnědého uhlí na našem území a kritizují monopol a státní podíl v ČEZu. Program SZ prohlašuje, že „...*současná energetická politika nebere ohled na potřeby zvýšené ochrany klimatu*“. (2006: 15). SZ podporují obchodování s emisemi a spolu s evropskými zelenými snížení emisí SP do roku 2050 o 50 % oproti roku 1990. Boj s KZ vidí nevyhnutelně – podle nich se týká nejen státního aparátu, ale i jednotlivých občanů: „*Každý musí nést odpovědnost a platit za vlastní míru poškozování životního prostředí a klimatu.*“ (2006: 14).

Odlišný názor než většina z kmenové politické strany má profesor ekologie RNDr. Bedřich Moldán, CSc., senátor ODS. Po Sametové revoluci pracoval v několika významných státních ekologických institucích⁴⁵, v současnosti se výrazně zabývá ochranou klimatu a kvalitou ovzduší v ČR a je ředitelem Centra pro otázky životního prostředí UK (od roku 1992). Přestože ve svých názorech o příčinách KZ připouští vliv přírodních faktorů, je přesvědčen o dominantní odpovědnosti člověka. Je zastáncem trvalého celosvětového snižování emisí a zejména šetrného přístupu vlád i jednotlivců k vlastním energetickým výdajům. Chce „...*finančně podporovat zavádění nových technologií, výzkumů a inovací a zdaňovat či jinak „znepříjemňovat“ vysoké spotřeby energie.*“ (Moldán 2007). Ve svém článku *A přece se otepluje!*⁴⁶ jmenuje 7 zásad, kterými se řídí. Jednou z nich je střídmost a uměřenost, s jejichž pomocí apeluje na všechny čtenáře (tamtéž). Moldán si je vědom i ohrožené seriózní diskuse a jejího postupného degradování ve sdělovacích prostředcích. Podle něj takové situace neprospívají zejména lidé „...*kteří bijí na poplach v očekávání strašných událostí, ale ani ti, kteří změnu klimatu a její důsledky popírají. Je také zbytečné, aby měli pocit viny ti z nás, kteří žijí v bohatých zemích, jezdí auty, létají letadly a bydlí ve velkých pohodlných domech a bytech.*“ (2007). Odlišnost Moldána od převládajícího názoru panující v ODS mu vysloužila kritiku zejména u Václava Klause (2004: 160).

Rozdílné názory nevládních organizací jsou patrné i mezi hnutím Duha a českou sekcí Greenpeace. Programový ředitel Hnutí Duha, Vojtěch Kotecký, je ve svých názorech mírnější než radikálnější Greenpeace. Částečným změnám podnebí se podle něj už nevyhneme, dokonce ani kdybychom rychle srazili objem znečištění. Spíše než

---

⁴⁵ V letech 1991 - 1997 působil jako předseda Českého svazu ochránců přírody, v letech 1990-91 jako Ministr životního prostředí České republiky a v období 1991-1998 byl předsedou Národního klimatického programu ČR.

⁴⁶ Mladá fronta, 10. dubna 2007 str. A12

radikální boj podporuje protiopatření, která v budoucnosti omezí škody. Ty se podle něj budou týkat zemědělství, hospodaření v lesích ale i výstavby na místech ohrožených povodněmi. „Zároveň ovšem musíme snižovat exhalace, abychom předešli dalšímu zhoršování změn klimatu, pozn. aut.“,“ dodává. (Kotecký 2003: 2). Také v otázce kauzality KZ je bližší oficiálnímu vědeckému diskurzu. „Není přesně jisté, jaký podíl na tom má (průmyslové, pozn. aut.) znečištění a jak velkou měrou přispívají přirozené příčiny, například změny slunečního záření. Výpočty ale ukazují, že pouze přírodními jevy nelze trendy posledních desetiletí vysvětlit.“ (Kotecký 2003: 2).

Na rozdíl od Greenpeace, která svými radikálními cíly naprosto popírá smysluplnost svých činů. Na svých webových stránkách⁴⁷ například proklamují, že nejdůležitějším mezinárodním cílem této organizace je „...zabránit globálním klimatickým změnám, které lidstvo způsobuje vypouštěním skleníkových plynů.“ To však odporuje vědeckému přesvědčení, podle něhož s klimatickými změnami člověk „zápasit“ nemůže, může pouze zmírňovat jejich následky (k tomu Kutílek 2007, ale i IPCC 2007b: 17).

2.3 Odpůrci „boje“ proti klimatickým změnám

K odpůrcům „boje“ proti klimatickým změnám či k úplným popíratelům GO se hlásí mnoho známých osobností. Patří mezi ně například slavný spisovatel a scénarista Michael Crichton, jehož skeptický názor na téma proslavila zejména kniha *State of fear* (česky Říše strachu, Praha 2006).⁴⁸ Ještě skeptičtější a fundovanější osobou je dánský profesor statistiky Bjørn Lomborg.⁴⁹ V roce 1998 vydal knihu *The Sceptical Environmentalist* (česky Skeptický ekolog; Praha 2006), která byla brzy přeložena do několika jazyků a ve světě způsobila kontroverzní odezvu.

Zásadní Lomborgovou myšlenkou je zpochybnění tzv. Litanie, čímž autor míní nezdolné přesvědčení veřejnosti, médií i určité části politického spektra o neustále se zhoršujícím životním prostředí. Lomborg se snaží dokázat, že finance zamýšlené investovat do boje proti globálnímu oteplování by bylo ekonomičtější a perspektivnější investovat do rozvojového světa. Ochranu životního prostředí totiž považuje za luxus, který si mohou dovolit pouze bohaté státy (2006: 56). Lomborg uznává, že globální oteplování způsobované lidmi je realitou, zpochybňuje však způsoby, jimiž dochází ke

⁴⁷ Greenpeace: *Klíma a energetika* ON-LINE text dostupný přes <http://www.greenpeace.org/czech/kampane2/energetika>

⁴⁸ Říše strachu je fiktivní thriller s faktografickými prvky, s jejichž pomocí Crichton dochází k závěru, že KZ jsou nebezpečný mýtus, který způsobuje politizaci a totalizaci vědy a napomáhá formovat „ekoterorismus“. O Crichtonovy faktické zdroje se opírá zejména Václav Klaus.

⁴⁹ Lomborg byl dlouhou dobu radikálním environmentalistou a členem dánské odnože Greenpeace a v letech 2002-2004 působil jako ředitel dánského státního Institutu pro ochranu životního prostředí. Na univerzitě v dánském Aarhusu však svůj postoj ke světu obrátil.

scénářům budoucnosti (2006: 297). V roce 2007 vydal další knihu *Cool it!* (česky *Zchlad'te hlavy!*; Praha, 2008), jejímž prostřednictvím reaguje na Ala Gora.

Mezi další odpůrce nezdolného přesvědčení, že za KZ a oteplováním stojí člověk, patří např. britský vědec Nigel Calder⁵⁰, dánský astrofyzik Henrik Svensmark či vědci ze zmiňovaného Fraserova Institutu v čele s Rossem McKitrickem. Mezi skeptiky se řadil také nedávno zesnulý A. C. Clark. V rozhovoru pro časopis *Inquiry* řekl, že by se lidstvo nemělo emisí oxidu uhličitého překotně zbavovat. Podle jeho přesvědčení nás zcela jistě v blízké či delší budoucnosti čeká doba ledová a oxid uhličitý se nám ještě bude hodit. „*So an energy revolution is the biggest joker in the pack at the moment.*“⁵¹ (Clarke 2004).

2.3.1 Václav Klaus

Současný prezident ČR se o problematiku vztahu ekonomie a ochrany životního prostředí zabývá intenzivně již od 90. let. Jeho názory však do povědomí české (a potažmo i světové) veřejnosti vstoupily zejména po té, co je publikoval jako současná hlava státu. K lidské odpovědnosti za klimatické změny se Václav Klaus vyjadřuje velmi odmítavě, stejně jako k jakémukoliv pokusu bojovat s nimi. Své názory shrnul do mnoha článků a polemik, mnohokrát se svými přednáškami vystoupil na českých univerzitách. V květnu roku 2007 vyšla jeho kniha *Modrá, nikoli zelená planeta* (Dokořán, Praha 2007), která byla přeložena do několika světových jazyků. Názory Václava Klause jsou v zahraničí chápány rozporuplně. O jeho kredibilitě a respektu však vypovídají pozvání na mnohá fóra⁵² zabývající se touto problematikou.

Klausův negativní postoj ke KZ se opírá zejména o obavy z ohrožení lidské svobody, kterou bychom podle něj neměli obětovat tím, že podnikneme nejisté kroky ve jménu preventivního odvrácení hrozby, která dostatečně není prokázána. V environmentalismu, který Klaus označuje za *novodobou inkarnaci tradičního levičáctví* (2007b:33), se podle něj skrývá nebezpečná snaha omezit svobodu lidí. Václav Klaus ve svých názorech kritizuje jak IPCC (zejména jeho zpolitizované shrnující zprávy), tak i jiné nezávislé dokumenty: odmítá Sternovu zprávu a další vědce brojící proti přeměně podnebí. Klima je podle Klause *předmětem permanentního procesu změn* (2007b:17) a lidstvo zatím nemá jistotu, do jaké míry jej ovlivňuje sluneční aktivita a

⁵⁰ Nigel Calder v dokumentu Martina Durkina *The Great Global Warming Swindle* tvrdí, že problémy klimatu zpolitizovala britská ministerská předsedkyně Margaret Thatcherová.

⁵¹ „*Naše energetická revoluce je v tomto případě největším žolíkem v balíku karet.*“

⁵² Václav Klaus byl v březnu 2007 požádán americkým Kongresem, aby odpověděl na základní otázky týkající se KZ. V září téhož roku byl pozván na konferenci OSN o globální změně klimatu ve Washingtonu.

astronomické cykly.⁵³ Jisté zatím je jen to, že se zaběhnutým systémem člověk nic neudělá (2007b: 96-97).

Avšak také Klausova kniha je plná nepřesností místy hraničících se stejnou manipulací, jakou můžeme pozorovat u Ala Gora, kterého však Václav Klaus ve své knize opakovaně kritizuje. „*Nejhorší na této knize (Nepříjemná pravda od Ala Gora, pozn. aut.) je aprioristické vnucování názoru, že je autor knihy výlučným majitelem pravdy.*“ (2007b: 31). Klaus ale v téže kapitole kategoricky odmítá jakékoliv diskuse a kompromisy vyjma vlastního názoru (vlastní pravdy). „*Dlouhodobě protestuji...proti odmítání (či vyhýbání se) pravo-levému schématu politiky ve jménu inženýrského vidění světa a třetích cest...*“ Klaus je o svém pohledu na věc přesvědčen stejně skálopevně a nesmlouvavě, jako jeho oponent Gore. Na jednosměrnost jeho argumentů ostatně poukazuje i Petr Fischer (2007) ve své recenzi *Prezident v zrcadle environmentalistů*.⁵⁴

Také čeští klimatologové reagovali na Klausovu knihu vesměs negativně. Ladislav Metelka z klimatologického oddělení ČHMÚ, ji označil za *ideologický klimaskeptický traktát* (Metelka 2007). „*Jen to může omluvit silně selektivní výběr informací a jejich zdrojů podle toho, jak odpovídají ideologickému záběru knihy...*“ (tamtéž). Týká se to zejména výběru citovaných vědců, kteří jsou většinou profesory v jiném vědním oboru než klimatologie, stejně jako Václav Klaus. Ten však svoji *laickou znalost přírodních věd* nepovažuje za *handicap*. „*Problematika globálního oteplování je totiž více záležitostí věd společenských než věd přírodních, jde v ní více o svobodu člověka a jeho svobodu než o desetiny stupně Celsia pohybu průměrných teplot.*“ (Klaus 2007b: 12). Jeho argument však dostává trhliny, když se v knize setkáváme několikrát se zamlčenými či upravenými pravdami, jakým je např. spor Mann versus McIntyre a McKitrick.⁵⁵ Také klimatologů a meteorologů se prezidentův výrok dotkl – klimatické změny jsou podle nich převážně otázkou odborné klimatologie. „*Společenské vědy a ekonomie do diskuse vstupují až v okamžiku, kdy se začneme ptát, co s tím.*“ (Metelka, 2007).

---

⁵³ Absence této připustky je vytýkána Alu Goreovi.

⁵⁴ Redaktor HN poukazuje již na nekompromisní název knihy: „*Stačí si všimnout vylučovacích výrazů v titulu, zvrážených pravopisnou čárkou. Prezентuje se tu myšlení, žijící v modu „bud'-anebo“, zatímco moderní svět preferuje slučovací spojku „a“.*“ (Fischer 2007).

⁵⁵ Ve slavném vědeckém sporu o tzv. Mannovu křivku (viz příloha č.) se Václav Klaus zastává dvojice vědců, kteří Mannovu křivku zpochybnili a tvrdili, že nejvyšší teploty byly zaznamenány dávno před nástupem průmyslové revoluce. Soud však jejich argumenty podle pozdějších rekonstrukcí zamítl a Mannova „hokejka“ se ukázala v zásadě jako správná, zatímco výpočty McIntyrea a McKitricka jako chybné. Meteorolog Ladislav Metelka tvrdí, že Klaus o této skutečnosti mlčí, stejně jako když čtenářům zatajil, že McIntyre není klimatolog, ale mineralog a McKitrick ekonom (více o tom viz Metelka 2007 a 2006).

Mezi Klausovy kritiky však nejsou pouze klimatologové, také mnohým ekonomům se nelíbí jeho přístup k přírodním externalitám a přesvědčení o všemohoucím tržním systému (Slačík 2007).

Klimatolog Jan Pretel Klausovu knihu vítá jako důležitý příspěvek do diskuse o závažnosti boje s KZ. Souhlasí také s prezidentovým názorem, že lidé by proti těmto změnám neměli bojovat, ale spíše se jim přizpůsobit, včetně úsporného zacházení s přírodními zdroji (Pretel 2007). Blízký je mu i odmítavý přístup k radikálním environmentalistům, jejichž nápadům často chybí ekonomická analýza. Pretel však lituje, že se Václav Klaus popíráním základních tezí o KZ diskredituje. V článku *Čeho si pan prezident nevyšiml*⁵⁶, který vyšel v LN, o Klausovi říká: „...škoda že zcela přehlédl fyzikální podstatu problému a ve svém přílišném zahledění do všemocné ekonomie přehlédl i to, že se na Zemi už cosi odehrává...!“ (Pretel 2007a).

I přes výhrady má Klausův příspěvek do diskuse o boji s KZ velký význam. Václav Klaus jako „nepřítel životního prostředí“ je spíše než realita dalším zkreslujícím mediálním obrazem. V některých ohledech si je dokonce blízký i s Alem Gorem, zejména v pasážích, když říká: „*Ekologická péče a úspornost je něco, k čemu já se hlásím a hlásit budu.*“ (Klaus 2007a). Také v závěru své knihy vybízí čtenáře, aby byli „...*k přírodě vnímaví a pozorní.*“ (2007b: 133).

2.4 Česká vědecká platforma

Pod ČHMÚ spadá úsek meteorologie a klimatologie, který se dále dělí na Odbor klimatologie a ten pak na Oddělení klimatické změny. Jejím vedoucím je RNDr. Jan Pretel, CSc., jediný český zástupce v IPCC. Náměstkem ředitele Úseku meteorologie a klimatologie je RNDr. Radim Tolasz.

Česká republika má však mnoho dalších špičkových vědeckých pracovníků, kteří se klimatickými změnami aktivně zabývají. Mezi ně patří ředitel Geologického ústavu Akademie věd ČR RNDr. Václav Cílek, odborník na přírodu kvartéru RNDr. Vojen Ložek, DrSc., Čechoameričan dr. George Jiří Kukla, profesor pedologie Miroslav Kutílek či meteorolog Ladislav Metelka a další. Zdeněk Vašků a Jiří Svoboda se zabývají historickou klimatologií, o níž publikovali mnoho článků a knih⁵⁷.

V roce 1990 byl také založen Národní klimatický program ČR (NKP ČR), jehož „...*cílem je vytvářet odborné a organizační podmínky pro operativní spolupráci odborníků zabývajících se v členských organizacích plněním úkolů z oblasti klimatického*

---

⁵⁶ Pretel, Jan (2007): *Čeho si pan prezident nevyšiml*. 19. 5. 2007 Lidové noviny.

⁵⁷ Např. *Velká kniha o klimatu země koruny české* (Praha 2003). Na ní se autorsky podíleli Václav Cílek, Zdeněk Vašků a Jiří Svoboda.

...systému...“⁵⁸ Mezi jeho úkoly tak patří především získávání klimatologických dat a monitoring klimatu, zpracování klimatologických dat tak, aby byla efektivně využitelná odbornými a řídicími orgány. A v neposlední řadě má také poskytovat „...informace o stavu klimatického systému a o klimatické změně se zvláštním zaměřením na ČR sdělovacím prostředkům a veřejnosti.“⁵⁹ Záměrem sdružení není vytvářet zisk. Tajemnicí NKP ČR je RNDr. Taťána Míková.

3 Environmentalismus a žurnalistika

Problematika KZ svojí mediální agendou bezesporu zasahuje do oblasti zájmu environmentalismu. Tento myšlenkový směr má dva významy. Z filozofického hlediska označuje vliv prostředí na osobnost, schopnosti a individuální vývoj jedince a nebo jej můžeme charakterizovat jako „...politické hnutí, jehož cílem je odstranit politické a ekonomické překážky bránící snahám o výraznou ochranu životního prostředí.“ (Klimeš 2005: 154). Rozšíření tohoto myšlenkového hnutí bylo na konci minulého století natolik výrazné, že se promítlo nejen do agendy sdělovacích prostředků, ale i do povědomí veřejnosti. Jeho výsledkem je konec konců i mediální obraz KZ.

3.1 Environmentální agenda

Výrazný posun ve veřejném i mediálním vnímání environmentalismu a s ním spojené ochrany životního prostředí sledujeme teprve v druhé polovině 20. století. Zatímco zmírňování politického napětí mezi světovými supervelmocemi USA a SSSR pomalu směřovalo k rozpadu Sovětského svazu, ve světě se probouzel zájem o ekologická témata. Přispělo k tomu několik faktorů. Jedním z nich byl ropný šok v roce 1973, který poukázal, jak je svět závislý na fosilních palivech. Další přelomové události přinášely studie a knihy se závažnými ekologickými problémy.⁶⁰ A jak připomíná Andrew Heywood, na počátku 80. let byla environmentalistická problematika udržována na předních místech politické agendy zejména v důsledku aktivit politických stran zelených, vznikajících ve většině průmyslově vyspělých zemích (2005: 256).

Nárůst zájmu o environmentální témata, trvale udržitelný rozvoj a ochranu přírody se odrazil nejen v zájmu veřejnosti, nevládních organizací a politických stran, ale i v samotných médiích. Společným jmenovatelem tohoto trendu se stal proces zpersonifikování Země jako „matky“, ze které se stala „živá“ a „zranitelná“ bytost poskytující nám útočiště a potravu. Představu živého „tvora“ podporovaly i některé

⁵⁸ NKP ČR - *O nás*. ON-LINE text dostupný přes <http://www.chmi.cz/nkp/nkp.html>.

⁵⁹ tamtéž

⁶⁰ Jednou z nejdůležitějších knih tohoto období je *Mlčící jaro* (Silent Spring, 1962) Rachel Carsonové a studie týmu Dennise Meadowse z Massachusetts Institute of Technology (MIT) nazvaná *Meze růstu* (The Limits to Growth, 1972).

oficiální vědecké teorie, jako například koncepce Gaiy Jamese Lovelocka⁶¹ či první kosmické fotografie Země jako vesmírného tělesa, které proměnily lidskou představivost tohoto pojmu (Andersen 2000: 296).⁶²

Sociální ekoložka a antropoložka Chaia Hellerová přirovnala kulturní konstrukt naší planety a vztah environmentalistů k ní ke středověkým romantickým básním - planeta Země (ženského rodu) tu hraje roli chudého a bezbranného děvčete, které rytíř(i) musí chránit. Jde přitom o klasický platonický vztah – bez naděje na fyzickou lásku. „*In our modern iconography, nature became rendered as a victimized woman, Madonna-like angel to be idealized, protected, and saved from society's inability to constrain itself.*“⁶³ (Heller 1993: 219). Titulek MF z 4. 2. 2007 *Kampaň za spásu Země* tuto teorii potvrzuje.

Dalším výrazným rysem environmentální tematiky ve sdělovacích prostředcích je silný vliv sociální konstrukce reality. Reprezentování témat vytváří vztahy k ekologickým problematikám, se kterými recipienti mediálních sdělení nemají většinou žádnou osobní (reálnou) zkušenost. Jen málokterý čtenář navštívil tropické pralesy, ale téměř každý je proti jejich kácení. Robin Petersen na tuto moc médií upozorňuje ve svém textu *Selling „Mother Earth“ – Advertising and the Myth of the Natural* (2000: 296): „*Ecosystems, wilderness areas, and wild things are most often unknown to us without the framing of such cultural texts. And those texts will affect not only our perceptions of nature but also the way we act in and upon the natural world.*“⁶⁴ Ambivalentní role médií v otázce informování o závažných ekologických tématech si je vědom i Mezřický v knize *Environmentální politika a udržitelný rozvoj*. Masmédia totiž podle něj veřejnost o environmentálních hrozbách nejen informují, ale také tyto hrozby bagatelizují a popírají (Mezřický et al. 2005: 65). Informace jsou často z *druhé ruky*, zdroje které byly už jednou vybrány tak skutečnost mimoděk znovu zjednodušují a překrucují.

Významnou rolí, kterou v informování veřejnosti sehrávají hromadné sdělovací prostředky, jsou si vědomi i mnohé nevládní organizace, jakými jsou například Worldwatch Institute Lestera Browna či World Resource Institute Gustava Spetha. Podle profesora Andrewa Jamisona zaměstnance těchto organizací charakterizovala (a stále charakterizuje) zejména jejich schopnost provádět vlastní výzkum a investigativně o něm

---

⁶¹ James Lovelock (nar. 1919) je autorem knihy *Gaia: A New Look at Life on Earth*. Tato publikace přirovnává Zemi k živému superorganismu, v němž vše směřuje nikoliv k chaosu, ale k rovnováze (k homeostázi) tak, že „...*Země zůstává neustále místem vhodným pro život.*“ (Lovelock 1994: 5).

⁶² Tento moment do své přednášky zahrnul např. i Al Gore. S jeho pomocí apeluje na zranitelnost zemského ekosystému v porovnání s celým vesmírem (snímek Apolla 8 a sondy Voyager).

⁶³ „*V současné ikonografii se na přírodu začalo nazírat jako na slabou a oklamanou ženu, na Madoně podobného anděla, který má být idealizován, opatrován a uchraňován před neschopností společnosti omezovat se.*“

⁶⁴ „*Ekosystémy, panenská příroda a divočina jsou pro nás velmi často naprosto neznámé pojmy, dokud si nepřečteme některé z kulturně-konstruujících textů. Tyto texty ovlivní nejen naše vnímání přírody, ale i způsob, jak se v ní a k ní budeme chovat ve skutečnosti.*“

psát. Profesionální žurnalistika tak dokáže hrát rozhodující roli v přelivu environmentálních témat do veřejné a politické sféry. „*Their staff members combined an expertise in specific environmental issues with skills in publishing and communication, and they quickly became significant players in both national and international politics. Because of their proven competence they were able to influence policy agendas more effectively than the less professional activist organizations,*“⁶⁵ píše ve své knize *The Making of Green Knowledge* (2001: 91-92).

3.2 Kritéria a zásady vědecké a environmentální žurnalistiky

Mezinárodní společnost Society of Environmental Journalists (SEJ)⁶⁶ na svých webových stránkách zveřejnila oficiální strategii (*SEJ Strategic Plan 2006-2008*)⁶⁷ a cíle environmentálního žurnalismu. Jejich zásady a kritéria pro environmentální a ekologickou žurnalistiku se nějak neliší od základních požadavků profesionální novinářské práce. Za hlavní úkol považují vytvořit silnější, vzdělanější a propojenější nadnárodní síť novinářů, kteří se zabývají environmentálními tématy. Jejich prostřednictvím pak chtějí docílit lepšího informování veřejnosti o celosvětových ekologických problémech. Hlavními zásadami novinářské práce má být kvalita, přesnost a průhlednost v informování. O svých členech SEJ nadále píše, že jsou schopni rozpoznat „...*professional challenges in cracking the complexity of environmental issues, overcoming the pitfalls of fragmented reporting, and making important concerns more audience friendly.*“⁶⁸ (SEJ 2005).

4 Kvalitativní komparace zpravodajství Mladé fronty a Hospodářských novin v průběhu vydání AR4 IPCC

Jednotlivé části 4. hodnotící zprávy vycházely v první polovině roku 2007. Zpráva pracovní skupiny 1 (*IPCC WG1 AR4 Report*) vyšla 2. února v Paříži, zpráva pracovní skupiny 2 (*IPCC WG2 AR4 Report*) 6. dubna v Bruselu a zpráva pracovní skupiny 3 (*IPCC WG3 AR4 Report*) 4. května v Bangkoku. Shrnující zprávu AR4 (*Synthesis Report*), která byla schválena v listopadu 2007 ve Valencii a která

---

⁶⁵ „*Jejich zaměstnanci kombinovali odbornou znalost konkrétního environmentálního tématu s publicistickými a komunikačními schopnostmi. Stali se tak rychle významnými „hráči“ na poli národní i mezinárodní politiky. Díky svým prověřeným schopnostem dokázali ovlivňovat politickou agendu efektivnějším způsobem než méně profesionální aktivistické organizace.*“

⁶⁶SEJ byla založena v roce 1990 ve státě Washington D.C jako nevládní, nestranná a nezisková organizace. Sdružuje novináře z 34 zemí světa.

⁶⁷*SEJ Strategic Plan 2006-2008*, ON-LINE text dostupný přes <http://www.sej.org/about/index10.htm> .

⁶⁸ „...*profesní výzvy v rozmělnění složitosti environmentálních témat, v překonávání nástrah v podobě nesouvislého informování a v přetváření důležitých agend v témata pro publikum lákavější.*“

zestručňovala předchozí zprávy v jediném celku, jsem do svého výzkumu nezahrnul z důvodů redundance.

Pro zkoumané období jsem zvolil rozsah týden před zveřejněním a 14 dnů po zveřejnění jednotlivých částí AR4⁶⁹. Toto období snad představuje dostatečný časový úsek pro demonstraci zpravodajského vývoje dílčích událostí. Cílem výzkumu bylo i zohlednění nastolování agendy jednotlivých deníků, které reagovaly nejen na 4. hodnotící zprávu IPCC, ale i na jiná témata více či méně související s touto organizací či problematikou KZ ve sledovaných intervalových úsecích (např. reakce na vydání Klausovy knihy *Modrá, nikoliv zelená planeta*, která vyšla v květnu). Cílem analýzy je i celková charakteristika jednotlivých zpravodajství. Snažil jsem se v ní zohlednit obecně platné zásady profesionální žurnalistiky tak, jak je popisuje Lutz Hagen (2004: 52-53): relevance, pravdivost a srozumitelnost. Ve zpravodajství by měl být striktně dodržován i princip vyváženosti, protože - jak podotýká Hagen - „Nevyváženost je subtilní, a tudíž nebezpečnou formou stranickosti.“ (2004:61). Neméně důležitou skutečností je i preciznost, důslednost a přesnost, kterou v analýze také zohledním.

4.1 Období 27. 1. – 16. 2. 2007

V tomto období byla zveřejněna první část AR 4 (*The Physical Science Basis of Climate Change*), a sice odpoledne v pátek 2. 2. 2007. Konference IPCC začala již v pondělí 29. 1., skončila ve zmiňovaný pátek. Za toto období jsem v MF analyzoval 17 článků a 5 komentářů, v HN 11 článků a 9 komentářů HN a 37 zpráv ČTK.

4.1.1 Informační pokrytí před zveřejněním

Hospodářské noviny jako převážně ekonomický deník o průběhu konference IPCC v Paříži informoval v rubrice zahraničí téměř během celého týdne. Lišil se tak v postupování MF, která o průběhu konference nepřinášela žádné zprávy, pouze v krátké zmínce z 30. 1. oznámila, že *Začalo setkání expertů* (MF 31. 1. 2007).⁷⁰ HN v tomto ohledu zajistily svým čtenářům lepší přehled o průběhu konference a o některých podrobnostech probíraných témat, jakož i agendě s nimi spojené. Tato strategie však odpovídá snaze kompenzovat informování o 1. části zprávy AR4 v předstihu z důvodu tradiční sobotní vynechávky.

---

⁶⁹ Vyhledávání zpráv v databázi ČTK a Newton IT (vyhledávací slova: globální oteplování, klimatické změny, klima a IPCC. U deníků MF a HN jsem tatáž období prohledával fyzicky ve studovně periodik v Národní knihovně.

⁷⁰ Ve středu 31. 1. 2007 MF ještě zveřejnila několikavětou zprávu o aféře ovlivňování klimatologických prací v USA (*USA: Byly zprávy o klimatu cenzurovány?*), která pouze zestručňuje zprávu ČTK z předchozího dne (*Vědci v USA prý měli pod nátlakem vlády zmírnit hrozbu oteplování*, ČTK 30.1. 2007).

Pokud se však na zpravodajskou produkci podíváme analyticky, zjistíme, že jejich zpravodajství bylo většinou v plné míře přebíráno ze zpravodajské produkce ČTK. V pondělí (29. 1.), kdy konference IPCC v Paříži začala, přinesly HN článek s nadpisem *Svět má na „záchranu“ 10 let*. Zpráva je doslovně převzatá z článku ČTK *Podle vědců má svět možná jen 10 let na zastavení změn klimatu* (28. 1.). Přičemž jako problematická se jeví záměna slovních spojení *svět má možná* s formulací *svět má*, stejně jako je rozdíl mezi „záchranou“ světa a *zastavením změn klimatu*. Jelikož je článek jinak bez úprav doslovně přejatý (vynechány jsou pouze dva odstavce zpřesňující hodnoty CO₂), můžeme změněný titulok pokládat za snahu upoutat pozornost čtenářů.

Ve středu 31. 1. převzaly HN další zprávu z ČTK. Jejich zpráva *Studie: kvůli oteplování hrozí 600 milionům lidí hladomor* vychází doslovně ze zprávy *Dalších 600 milionů lidí může stihnout hladomor kvůli oteplování*. HN v této zprávě nadřadily ohrožení lidských populací nad dalšími dopady KZ, když neotiskly odstavce, které se v této zprávě zabývaly zničením Velkého bariérového útesu či roztáním alpských ledovců.

V pátek, kdy měla být 1. část AR 4 zveřejněna, otiskly HN článek *Lidé planetu oteplují, tvrdí stále jistěji vědci*. Tento článek je navzdory domicilu (čtk, me) z drtivé většiny doslovně převzat z ČTK. V textu lze vysledovat postupné zmínění všeho, co předchozího dne ČTK vyprodukovala. „*Australští vědci včera varovali, že metropole Sydney brzo přijde o zdroje pitné vody.*⁷¹ *Evropané potvrdili, že kontinent prožil nejteplejší leden od dob, kdy se v osmnáctém století začalo s pravidelným měřením.*⁷²“ (HN 2. 2. 2007). Dále je v textu převzat přehled vědeckých studií zabývajících se KZ, který téhož dne ČTK zveřejnila⁷³. HN vybraly 6 studií⁷⁴ z 9 zveřejněných ve zprávě ČTK. Všechny tyto studie popisují různé varianty následků KZ (liší se jen v odhadech zvýšení teploty, hladiny moře, atd.). Zprávy IPCC a studie Centra výzkumu klimatu USA podporují názor, že oteplování způsobil člověk, stejně tak vyznívá i celý článek HN. Je však s podivem, že ve zprávě Pavla Pokorného z ČTK, z níž HN vycházely, je odstavec o *Americké a evropské studii* z května 2006. V ní se mimo jiné připouští, že KZ nemusejí být nutně důsledkem činnosti člověka, ale že může jít o přirozený cyklus. HN však tento (od ostatních zpráv zcela odlišný) názor ve zprávě nezmínily.⁷⁵

---

⁷¹ *V řadě evropských zemí nejteplejší leden od zahájení měření* (ČTK 1. 2. 2007 11: 06).

⁷² *Vědecká zpráva předvídá černou budoucnost pro australské Sydney* (ČTK 1. 2. 2007 13:35).

⁷³ *Co říkají různé zprávy a studie o globálním oteplování Země* (ČTK 1. 2. 2007 10:00, autor: Pavel Pokorný)

⁷⁴ Zpráva IPCC z roku 2001, předpověď IPCC z roku 2003, Zpráva univerzity v britském Norwichi (2003), Studie Oxfordské univerzity (2005), Studie institutu Maxe Plancka (2005) a Studie Centra výzkumu klimatu USA (2006).

⁷⁵ Ve zprávě HN se pouze připouští názorová neshoda vědců z IPCC „*Zhruba dvě třetiny se přiklánějí k tvrzení, že hlavní příčinou je lidská činnost, třetina tuto myšlenku odmítá.*“ (HN 2. 2. 2007).

O průběhu pařížské konference IPCC (vyjma zprávu WG 1 AR 4) HN informovaly pružněji než konkurenční MF. Avšak zpravodajská produkce HN se zakládala výhradně na zpravodajství ČTK (mnohdy doslovně přejatém), což poněkud eliminuje různorodost a pestrost informací. Tato skutečnost zapadá do tendence, kterou zmiňuje Stephan Russ-Mohl, totiž že mnoho redaktorů má sklon minimalizovat námahu spojenou s rešerší (2005: 185), obzvláště, pokud jde o tematiku životního prostředí (Russ-Mohl 2005: 220)⁷⁶. Pro oba deníky shodně platí, že pozadí a průběh konference zůstaly dostatečně neosvětleny, ačkoliv k němu byl dostatek času i prostoru.

4.1.2 Analýza informování o 1. části AR4

Mladá fronta o samotném zveřejnění 1. části AR 4 informovala již následující den v sobotu (3. 2.). HN tak učinily až v pondělí 5. 2., protože o víkendu nevycházejí. Tato skutečnost silně ovlivnila rozložení agendy obou deníků, neboť MF sobotní vydání umožnilo bezprostředně reagovat na aktuální téma, zatímco pro pondělní HN byla páteční zpráva již 3 dny stará událost. Tato skutečnost se projevila např. ve formě medializace výsledků 1. části AR 4: zatímco Mladá fronta toto téma zvolila jako otvírací článek sobotního vydání (str. 1 a 6) a hlavní téma přílohy věda a kavárna, Hospodářské noviny tuto událost umístily „pouze“ na druhou stranu pondělního vydání jako hlavní téma pravidelné celostránkové rubriky „agenda“⁷⁷. Tento příklad dokládá výhodu sobotních vydání, které jednak snižuje časový skluz informování o pátečních událostech a jednak i zvyšuje možnost použít více atraktivních témat na otvírací materiál novin, což se u starších událostí dělá jen zřídkakdy. Příspěvky o 1. části AR 4 napsaly pro oba deníky kmenoví redaktoři, za MF jmenovitě Jan Rybář a za HN Jaroslav Beránek.

Mladá fronta svůj hlavní zpravodajský materiál o výsledcích pařížského setkání IPCC nazvala *Kampaň za spásu Země* (MF 3. 2. 2007). V titulcích i v textu je patrné zaujetí „oteplováním“, což dokládá např. pokračování hlavního zpravodajského materiálu na straně 6: *Otepluje se, a na 90 % kvůli lidem*⁷⁸. Také v textu se běžně jako synonymum globálních klimatických změn používá sousloví „globální oteplování“. Hospodářské noviny v článku o pařížské konferenci naopak důrazně dodržují vědeckější a přesnější

⁷⁶ Stephan Russ-Mohl ve své knize *Žurnalistika* poukazuje na práci Heinrike Barthové a Wolfganga Donsbacha. Ti na příkladech z oblasti životního prostředí působivě dokázali, že v rutinním zpravodajství novináři často přebírají prohlášení tiskových oddělení (2005: 220).

⁷⁷ Tématem otvíracího článku pondělního vydání HN byl článek o platech v ČR (*Platy: účetní bere 17 i 83 tisíc* – HN 5. 2. 2007). Na titulní straně není o konferenci IPCC ani zmínka, ani odkaz na agendu na str. 2. Titulní článek MF z téhož dne obsahuje taktéž vlastní zpravodajský materiál tohoto deníku *Mladí Češi riskují, přestali se bát AIDS* (MF 5. 2. 2007). Na rozdíl od HN je však na titulní straně článek, který na konferenci IPCC ještě reaguje (*Globální oteplení v Česku: jaro bude kratší, brambory vzácnější* – viz tamtéž).

⁷⁸ „Protežování“ oteplování dokládá i použitá fotografie, na níž je suchem rozpraskaná půda přehrady ve Španělsku.

označení „klimatické změny“ či „změny klimatu“ (viz *Za klimatické změny můžou téměř jistě lidé* HN 5. 2. 2007).

Pokud se na oba titulky podíváme více kriticky, zjistíme jisté nepřesnosti, které mohou veřejnost manipulovat. Pro úplnou pečlivost by se měl změnit např. titulky článku HN – *Za klimatické změny mohou téměř jistě lidé*. Potíž je ve slovesu *mohou*. Není zatím vědecky prokázána přímá souvislost globálního nárůstu teploty výhradně s lidskou činností a tvrzení IPCC je stále pořád jen hypotézou. Mnoho vědců mimo Panel⁷⁹ poukazuje na stěžejní vliv přírody, zejména intenzity slunečního záření, které je v dlouhodobém maximu (Cílek 2006: 136), solární radiační bilanci zohledňuje navíc i 1. část zprávy 4 AR (IPCC 2007b: 4). Přesnější by bylo tedy tvrzení *Člověk se téměř jistě (spolu)podílí na KZ*.⁸⁰ Pokud omezíme přípustku i u ostatních kauzalit, vytváříme dojem, že jediným viníkem KZ je „na 90 %“ či „téměř jistě“ člověk. Toto tvrzení se však nezakládá na pravdě a výsledek konference manipuluje.

V případě, že se cituje závěr určitého vědeckého výboru, měl by být zdroj blíže specifikován i v titulku. HN uvádějí své zpravodajství větou *Čas pro odvrácení nevratných změn klimatu se podle vědců krátí*. Pro úplnost by bylo však třeba připomenout, že se jedná pouze o určitou výseč celosvětového vědeckého spektra. Tvrzení v podtitulu *podle vědců* dává vzniknout dojmu, že vědecká obec je jakýmsi mohutným a jednotným útvarům, v němž o dané problematice převládá obecný konsensus. To ale není pravda. První část AR 4 je výhradně dílem odborníků (tedy nejen vědců, ale i recenzentů a vládních úředníků)⁸¹ z IPCC. Vhodnější podtitul zvolila MF: *Konference klimatologů v Paříži: Je na 90 % jisté, že lidstvo může za globální oteplování* (MF 3. 2. 2007). V něm je důrazněji řečeno, že se jedná pouze o vědce z IPCC. MF také na rozdíl od HN zmínila skutečnost, že existují vědci, kteří s IPCC nesouhlasí, nebo jej dokonce kritizují. HN se v tomto ohledu dopustily závažné nevyváženosti.

Také ve volbě a prezentaci jednotlivých aktérů se oba deníky velmi lišily. Společné jim je snad pouze to, že Panel jako hlavního aktéra nepředstavily důsledně. Oba deníky se uchýlily k nečitelným konstatováním. HN hovořily o „stovkách vědců“ či „600 odbornících ze 40 zemí“, MF o „*expertech*“. V obou zprávách není sděleno, co je IPCC za organizaci, jak funguje, jak probíhá výběr jejich členů a kdo všechno se na jejím řízení podílí.⁸² Tímto se nedostává odpovědi na jednu ze základních zpravodajských otázek – kdo se na události podílel, pakliže si nevystačíme s odpovědí „*vědci*“.

⁷⁹ Např. Fraser Institute, George Jiří Kukla, Miroslav Kutílek a další.

⁸⁰ Přesnější titulky Mladé fronty by tak měl znít *Otepluje se, a na 90 % i kvůli lidem*.

⁸¹ Obzvláště vezmeme-li v potaz schvalování shrnutí SPM (Shrnutí pro politiky - Summary for policymakers).

⁸² Politická shrnutí jednotlivých částí, ze kterých oba deníky citují, navíc nesestavují pouze klimatologové, ale mnoho dalších pracovníků včetně politických úředníků (viz kapitola o IPCC).

Zajímavá je i komparace doslovných citací. Ve zprávě Josefa Beránka z HN jich bylo použito 5, z toho 3 z nich připadly na média⁸³ (čas. Nature, Science a The Economist) a zbylé dvě konkrétním osobám: vedoucí WG1 IPCC Susan Solomonové (vědec) a americkému ministru energetiky Samu Bodmanovi (politik). Mladá fronta měla mnohem méně pestrou sestavu citovaných. Celkem čtyřikrát byla uvedena výpověď českého klimatologa Jana Pretela, který se konference IPCC přímo účastnil. Jednou byl citován klimatolog českého původu George J. Kukla, který s vlivem člověka na KZ nesouhlasí: „*Vliv lidské činnosti není zcela zanedbatelný, ale na oteplování a ochlazování Země působí hlavně příroda.*“⁸⁴

Mladá fronta ve zprávě Jana Rybáře několikrát připomenula pochybnosti o tom, že si vědci ještě nejsou zcela jisti, jaký vliv člověk na klima má. Tuto nejistotu dokonce zmiňuje ústy přímo jednoho z účastníků konference, Jana Pretela: „*Neumíme například říci, kolika procenty přesně se člověk na vzestupu teplot podílí, o tom závěry konference nehovoří.*“⁸⁵ HN jinou než antropogenní kauzalitu KZ nepřipouštějí a jen malý prostor nechávají zpochybnění, zda KZ vůbec čelit. Prostřednictvím týdeníku The Economist tvrdí, že IPCC přichází s velkým počtem scénářů mimo jiné proto, že dává velký prostor pro spory, zda s KZ vůbec bojovat. Spojitost KZ s lidskou činností však v článku považují téměř za prokázanou, což se nezakládá na skutečnosti. I v tomto bodu se HN dopustily nevyváženosti.

V textu HN se nachází také několik mystifikačních tvrzení. Jedním z nich je přeložená citace časopisu Nature, která o zprávě IPCC říká: „*Je to předpověď počasí, na niž svět čekal dychtivěji než na všechny dosavadní prognózy.*“ Zpráva Panelu zcela jistě není předpovědí počasí – už jen z principu předvídatelnosti klimatického systému, který je navzdory moderním klimatickým modelům spíše troufalým odhadem, který se může mýlit (Barros 2006: 90). Další nevhodné spojení slov je ve větě: *Postup globálního oteplování už totiž omezil schopnost přírody vstřebávat škodlivý oxid uhličitý.* Tento SP jistě nemůžeme považovat za škodlivý – jako hlavní potrava rostlin se podílí nejen na koloběhu uhlíku, ale zejména na zásadní produkci kyslíku, který dýchá člověk (Nátr 2006: 34). Jeho přítomnost navíc zintenzivňuje skleníkový efekt, který naší planetu činí obyvatelnou. Slovo *škodlivý* má zejména polutantní, negativní význam – CO₂ je však produktem založeným na přírodní bázi na rozdíl od dusičnanů z hnojiv či halogenových uhlovodíků, které jsou výhradně lidskými produkty. Za škodlivé můžeme označit spíše

---

⁸³ Bez uvedení dalších bližších informací o autorství.

⁸⁴ *Kampaň za spásu Země* (MF 3. 2. 2007).

⁸⁵ Tato věta navíc odporuje tvrzení v titulku, totiž že člověk (z 90 %) může za KZ.

průmyslové emise CO₂, pokud mají ale prokazatelné spojitosti se škodami. Z těchto důvodů by charakteristika CO₂ měla spíše než škodlivá být např. nadbytečná.⁸⁶

Oba deníky zvolily téměř identické grafické řešení zprávy o závěru vědců. Pro infografiku HN i MF byl použit totožný snímek Země z vesmíru, v němž byly na černém pozadí negativním písmem vypsány prognózy IPCC (viz příloha 1). Přičemž je dobré připomenout, že MF s tímto provedením přišla již v sobotu a HN až v pondělí.

HN se ještě na téže stránce dále věnují reakcí předsedy SZ a ministra životního prostředí Martina Bursíka. Krátký rozhovor nazvaný *Bursík: Zateplit domy a topit biomasou* (HN 5. 2. 2007) zastává názor rázných opatření motivovaných úsporou energie a šetrností k životnímu prostředí. Vedle Bursíkova názoru je o tomtéž rozsahu otištěn krátký rozhovor s ministrem financí Miroslavem Kalouskem (*Kalousek: Daň z topení uhlím ohrozí venkov* - HN 5. 2. 2007), který je protipólem k názoru Martina Bursíka. Princip vyváženosti v názorech „jak čelit KZ“ byl v tomto případě zachován. Posledním, v pořadí čtvrtým článkem HN na str. 2 je zpráva o české politické reakci na KZ a závěr Panelu (*Česko bojuje s oteplováním vlažně* - HN 5. 2. 2007). Jeho autorem je Petr Sehnoutka.

MF si nevystačila pouze se zpravodajstvím v rubrice *ze světa* a tematice KZ věnovala ještě tentýž den (3. 2. 2007) 6stránkový materiál *Oteplování Země* v příloze věda a kavárna. Jejím velkým pozitivem bylo otištění poměrně širokého spektra názorů. Kromě redaktorů Evy Bobůrkové (*Rok 2100: Postižená Země?*), Jana Gazdíka (*Počasi nad Evropou? Jde o tvrdý boj*) a Stanislava Drahného (*S naší planetou se něco děje*) tu své příspěvky prezentoval také klimatolog Radim Tolasz (*Změna klimatu očima klimatologa*), politik Alexandr Vondra (*Alexandr Vondra: Za změny klimatu nemůže jen člověk*) a ekolog a politik Bedřicha Moldán (*Podíl člověka očima ekologa*). Prostor pro polemiku představují další články obou redaktorů MF – Eva Bobůrková informuje o pochybnostech viny člověka (*Oteplování Země je mýtus...*), kdežto Stanislav Drahný píše o pravém opaku (*...za změny klimatu mohou lidé*). V příloze je nadále věnován prostor klimatickými změnami ohroženým místům planety, návod jak zmírnit výdaje emisí SP (*Za planetu chladnější*) či je tu představen český statistik a odborník na historii klimatu českých zemí Jiří Svoboda⁸⁷. Mimo jiné jsou tu v malých medailóncích představení i hlavní aktéři sporu o to, jak čelit KZ (Lomborg, Klaus, Gore, Blair,...). Příloha MF byla z profesionálního hlediska vyčerpávajícím, pestrým a vyváženým materiálem, pro vytvoření názoru na problematiku KZ.

---

⁸⁶ Pedolog Miroslav Kutílek říká, že oxid uhličitý je v tomto ohledu médií dokonce pronásledovaný (Kutílek 2007).

⁸⁷ V článku S. Drahného *V Česku žily želvy a sněžilo i v létě* (MF 3. 2. 2007).

4.1.3 Období po zveřejnění

HN se v tomto (5. – 11. 2. 2007) i v následujícím (12. – 18. 2. 2007) týdnu informacím o AR 4 již nevěnovaly. Tematika KZ nastolená pařížskou konferencí však na zpravodajských stránkách dalších vydání zapříčinila zájem o témata příbuzná a s KZ související. Mezi taková patří bezesporu jaderná energetika či biopaliva⁸⁸ (jako alternativa fosilních paliv), extrémní počasí ovlivňující ekonomiku⁸⁹ či zelení jako politický fenomén⁹⁰. HN věnovaly velkou pozornost také lobbingu automobilového průmyslu v zemích EU. Ve středu přinesly dokonce otvírací článek *Tlak z Bruselu zdraží auta* (HN 7. 2. 2007), v němž se na opatření proti KZ dívaly prostřednictvím ekonomických dopadů na automobilový průmysl. Právě tento okamžik dokládá rozdílné zaměření HN ve srovnání nejen s MF, ale i s ostatními českými deníky. MF v tomto období přinesla pouze zprávu o reakci automobilového průmyslu (*Brusel jde do boje proti oteplování* - MF 8. 2. 2007), jinak se tematice KZ již nevěnovala.

4.1.4 Závěrečné srovnání informování o 1. části AR4

MF i HN o klimatických změnách přinesly rozsáhlé materiály. Co se týká celkového vyznění příspěvků MF, můžeme konstatovat, že její zpravodajství odpovídá zpravodajským kritériím a požadavkům. HN ve zpravodajství před zveřejněním WG I Report vycházelo ze zpráv ČTK, které více méně doslova přejímalo. Počet článků byl sice větší než u konkurenční MF, ale jejich úroveň nějak nepřevýšila informační rozsah sobotní přílohy MF. Oba deníky se také ale dopustily několika faktických a dezinformačních tvrzení, z čehož nejzávažnější se jeví nevyváženost názorů na kauzalitu KZ u HN.

U obou deníků si lze také všimnout, že v informování o názorech, jak čelit KZ, přejala stylistické „militantní“ metafory, jimiž se o reakcích ponejvíce hovoří jako o „boji s KZ“. Hospodářské noviny přinesly 5. 2. titulek *Česko bojuje s oteplováním vlažně*; také MF 8. 2. informovala obdobným způsobem o chystaných opatřeních EU proti KZ pod titulkem *Brusel jde do boje proti oteplování*. Do jisté míry takto můžeme chápat i titulek titulního článku MF z 3. 2. *Kampaň za spásu Země*. Slovo „kampaň“ totiž značí nejen propagační akce, ale také „tažení a bojové úsilí“⁹¹.

⁸⁸ *Bionafta – prestižní souboj finančníků* (HN 7. 2. 2007) str. 19.

⁸⁹ Např. extrémní mrazy v Severní Americe či neobvykle teplý leden v Evropě a s ním spojené ztráty lyžařských středisek. Ve středu bylo v příloze *Osobní finance* věnovány dokonce 2 strany problematice zdražování energie a tipům na možné ekonomické úspory v rodinách (HN 7. 2. 2007).

⁹⁰ *Politika i byznys sázejí v Evropě na ekologii* (HN 15. 2. 2007), *Americká politická scéna „zezelenala“* (HN 15. 2. 2007) či *Nejžádanější stranou jsou zelení* (HN 7. 2. 2007) str. 4.

⁹¹ Podle internetového slovníku cizích slov www.abz.cz.

Grafické řešení (osamocená Země ve vesmíru) v souvislosti s použitím některých slovních obrátů dokazují, že oba deníky v určité míře podléhají environmentálnímu náhledu na mediální obraz ochrany životního prostředí, jak jej popsala Chaia Hellerová (viz kapitola 3). Titulek MF z 3. 2. 2007 například oznamuje, že se chystá akce na *spasení Země*. Stejně vyznívá článek postavený na tezi *Chcete zachránit svět? Zakažte staré žárovky!* Nebo článek HN *Svět má na „záchranu“ deset let* (29. 1. 2007). Podobně založený je i článek *S naší planetou se něco děje* (MF 3. 2. 2007). Také k popisu fotografií a v textu se používají časté personifikace (jako např. „*když Země žízní*“⁹²). Vzhledem k nepřilíživému kritickému náhledu na dosud neověřenou skleníkovou hypotézu a její přejímání oběma deníky, můžeme zpravodajskou produkci MF a HN označit jako environmentalismem ovlivněnou.

4.2 Období 31. 3. – 20. 4. 2007

V tomto období byla oficiálně zveřejněna druhá část AR 4 (*Working Group II Report - Impacts, Adaptation and Vulnerability*)⁹³, a sice odpoledne v pátek 6. 4. 2007. Konference IPCC začala opět v pondělí (2. 4.) a skončila obdobně jako předchozí konference v Paříži, tedy v pátek 6. 4. 2007. Je třeba taktéž připomenout, že závěr konference se kryl s velikonočními svátky a oficiální zveřejnění 2. části AR 4 připadlo na Velký pátek. Jak uvidíme později, tato skutečnost ovlivnila zpravodajskou strategii obou deníků. Za toto období jsem analyzoval 7 článků a 3 komentáře z MF, 14 článků a 5 komentovaných příspěvků HN a 31 zpráv ČTK.

4.2.1 Informační pokrytí před zveřejněním

Oba deníky zvolily pro informační pokrytí druhé části AR 4 stejnou strategii. Využily skutečnosti, že již na začátku konference byla v hrubých obrysech známá podoba příspěvku WG II a s nástinem jeho závěru přišly již na začátku týdne. Mladá fronta přinesla už v pondělí na titulní straně článek s názvem *Vědci: oteplování změní život miliardám lidí* (MF 2. 4. 2007), který pokračoval na straně 8 (*Evropě oteplení moc neublíží*). HN podobný materiál přinesly až následující den, a to i přes skutečnost, že mají v Bruselu stálého zpravodaje Radka Honzáka. Ten je autorem článku *Vědci: Bude chybět voda* (HN 3. 4. 2007) umístěném na titulní straně a pokračujícím na str. 6 (*I Česku hrozí nedostatek vody, tvrdí experti*).

Zpravodajský materiál MF byl na rozdíl od HN doprovázen fotografiemi. Na titulní straně byl použit emotivní snímek vyschlého městského nábřeží čínského města

⁹² *Otepluje se, a na 90 % kvůli lidem* (MF 3. 2. 2007).

⁹³ Vědecké symposium se týkalo „...vědeckého poznání dopadů změny klimatu na přirozené, řízené a lidské systémy, přizpůsobivost těchto systémů a jejich zranitelnost.“ (IPCC 2007b: 2).

Čong-čching s rybářem opravujícím na suchu loď, u materiálu na str. 8 byl vyfocen Dunaj se zprávou, že tento evropský veletok vysychá.

Mladá fronta svůj příspěvek na titulní straně odprezentovala jako téměř jistou katastrofu. „*Klimatologové tento týden nastíní světu katastrofický výhled do budoucnosti*“, píše se hned v úvodu titulního článku. Toto pojetí potvrzuje také jediná přímá citace v článku⁹⁴. „*Mluvíme o vývoji, který může vést ke globální katastrofě*“, řekl Achim Steiner.⁹⁵ Také začátek druhého příspěvku (*Evropě oteplení moc neublíží*) vyznívá velmi skepticky: „*Tato planeta nemá příliš dobré vyhlídky. Tedy pokud se potvrdí předpovědi pěti desítek vědců*.“ (MF 2. 4. 2007).

MF jako základ svého zpravodajství využila informační materiál agentury Reuters, z něhož přejala podrobně rozpracované účinky klimatických změn podle jednotlivých kontinentů. Jenže článek pojala spíše jako predikci toho nejhoršího možného vývoje, který svět „téměř jistě“ čeká (předpovědi se týkají převážně Afriky, Ameriky, Asie a Evropy). V některých místech však autoři zapomínají používat slova *možná*, *zřejmě* či sloveso *mohlo by* a o předpovědích mluví téměř s jistotou (*nejvíce utrpí obyvatelé pobřežních měst v Mexickém zálivu, změny nejvíce postihnou původní obyvatelstvo a městskou chudinu*). Samotná zpráva IPCC přitom připouští, že se „...*projektované dopady změn klimatu...mohou s ohledem na posuzované směry* (sociální a ekonomické změny, pozn. aut.) *vývoje značně lišit*.“ (IPCC 2007b: 19).

Pondělní zpráva MF DNES a úterní HN se liší zejména v uchopení tématu a v celkovém vyznění zpravodajství. Hlavním námětem HN byla problematika vodních zdrojů a obzvláště případné dopady na ČR a její ekonomiku. HN sice v úvodu také zmiňují „pochmurné“ prognózy pro svět (shodně s MF zmiňují hladomor, zatopení přímořských oblastí, roztání ledovců či vymření až 1/3 živočišných a rostlinných druhů), ale dále se věnují spíše ekonomickým aspektům předpovědí (dopady na energetiku, turistiku,...) a možným adaptačním přizpůsobením. K podpoření svých argumentů využil Radek Honzák dvojí citace klimatologa Jana Pretela, který se bruselské konference zúčastnil.

MF i HN ve svých zprávách sice zmínily únorovou WG I Report, ale podrobněji se o jejích prognózách vyjádřily jen HN. K jejich rekapitulaci však HN použily pouze nejhorší možné varianty (teplota se zvýší o 6,4 °C, hladina moře stoupne až o 58 cm). Tyto hodnoty jsou ale pouze jedním extrémním odhadem vývoje KZ.⁹⁶ Jedná se tak o

⁹⁴ Pro srovnání - HN pro prognózy ve svém článku využily doslovných citací pouze dvakrát – v obou případech šlo o výpověď českého účastníka bruselské konference Jana Pretela z ČHMÚ.

⁹⁵ MF nespecifikuje, o koho přímo jde. Za citací je pouze napsáno „*varoval expert OSN*“. Jaká je jeho bližší profese však deník již neupřesnil.

⁹⁶ Rozsah odhadů se mezi vědci liší, dokonce i v samotné IPCC. Interval prognóz v globální teplotě se pohybuje v rozmezí 1,1- 6,4°C, u vzrůstu mořské hladiny 0,18 – 0,59 m (IPCC 2007a: 13).

neobjektivní prezentování výhradně katastrofických scénářů a vizí. Oba deníky také při rekapitulaci závěru pařížské konference použily formulace *člověk se na KZ podílí*, zatímco v únoru oba deníky psaly o tom, že za ně člověk *může*.

MF i HN své zpravodajství založily na předběžně získané verzi 2. části AR 4. Markantní rozdíl byl však v prezentaci prakticky stejných dokumentů - MF svůj zpravodajský materiál založila na „efektu“ celosvětové katastrofické predikce. Tu prakticky zcela převzala z přehledu agentury Reuters. Naproti tomu HN využily svého bruselského zpravodaje a na zveřejněnou část zprávy IPCC se dívaly spíše z domácího a ekonomického hlediska jako na reálnou hrozbu nedostatku zdrojů kvalitní pitné vody. MF se na dopady ČR prakticky nesoustředila vůbec, zmínila se pouze o nárůstu teplot. V materiálech obou deníků opět chybělo řádné představení IPCC⁹⁷, jakož i jakékoliv zmínění o kritikách jejich postupu. Namísto toho v titulcích obou deníků opět figurovala obecná slova jako „*experti*“ a „*vědci*“.

MF ještě tento týden (v pondělí 2. 4.) spustila projekt nazvaný *Studenti píší noviny*, v nichž byly každý den utištěny práce žáků středních škol a gymnázií, které se věnovaly problematice KZ. Tento projekt trval až do 13. 4. Nepravidelně se v nich také objevovaly sloupky redaktorky MF DNES Evy Bobůrkové.⁹⁸ Přestože se jednalo o velmi zajímavé příspěvky, do analýzy jsem je nezahrnul, jelikož nešlo o soutěž dětí ze středních škol a jako takto vymyšlený projekt podléhal jiným zákonitostem než denní výtisky klasických novin. Do oficiálního zveřejnění 2. části AR 4 (pátek) HN již žádnou zprávu o KZ či průběhu konference nepřinesly.

4.2.2 Analýza informování o 2. části AR4

Také u 2. části AR 4 se promítla výhoda sobotního vydání. Zatímco MF sobotu před Velikonoční nedělí (7. 4.) přinesla článek s titulkem *Vědci zvýšili hlas: oteplování nepočká*, (autorkou je zpravodajka MF v Bruselu Johana Grohová), HN v sobotu nevyšly. Informační náskok MF byl navíc navýšen o Velikonoční pondělí. Oba deníky tak vyšly až v úterý 10. 4. MF se k bruselské konferenci již nevracela. Pro HN byla páteční konference již 4 dny starou událostí, a tak se jí ve svém zpravodajství již přímo nezabývaly. Přesto její průběh umístily alespoň do zprávy o sestavování světového katalogu života⁹⁹, v níž představovala polovinu informačního textu.

⁹⁷ HN alespoň nastínilo podrobněji celkovou kontinuitu AR 4 a zmínilo účel její druhé části: „*Zpráva má sloužit světovým vládám, aby přijaly taková opatření, která následky klimatických změn umírní.*“ (HN 3. 4. 2007)

⁹⁸ *Fakt, nebo globální panika?* (MF 2. 4. 2007), *Změny klimatu těžce postihnou svět* (MF 4. 4. 2007), *Jaké změny čekají Česko* (MF 11. 4. 2007) a *Co můžu proti změnám klimatu udělat já?* (MF 13. 4. 2007). Jednotlivé příspěvky uváděly každodenní agendu studentských novin, která zabírala vždy celou stránku (většinou v příloze D).

⁹⁹ *Světový katalog života má přes milion druhů* (HN 10. 4. 2007)

Článek Mladé fronty ze soboty rekapituloval závěry ze zprávy Panelu, které byly známé více méně již v pondělí. Znovu také upozorňuje, že nejzranitelnější bude rozvojový svět, kterému by Západ měl pomoci. Johana Grohová však v textu také zmínila neshody, které se ke konci zasedání IPCC rozhořely. Mnozí odborníci totiž považovali určitá tvrzení a prognózy za přehnané. Jak píše autorka MF: „*Někteří vědci odmítli přistoupit na konečný návrh zprávy, která jim připadala příliš rezolutní v popisu očekávaných následků klimatických změn. Za příliš odvážnou považovali míru jistoty, že změny teplot už dnes ovlivňují některé přírodní systémy.*“ (MF 7. 4. 2007). V článku jsou dále použity tři citace vědců, které ale závěry Panelu podporují a nezpochybňují¹⁰⁰.

HN ve zpravodajské rekapitulaci v článku *Světový katalog života má přes milion druhů* (HN 10. 4. 2007) však rozpory vědců nezmínily. Naopak napsaly, že zpráva „...*poprvé vychází z nezpochybnitelných empirických dat nasbíraných v uplynulých desetiletích.*“ Pro zvolené téma (katalog života) se totiž jako důležitější jevila prognóza o vymření 20 – 30 % živočišných druhů, která lépe korelovala s tématem článku. V případě, kdy však polovina zprávy představuje ohled za bruselskou konferenci IPCC, by tu zmínka o neshodách chybět neměla. HN v tomto ohledu opět pochybily a závěr vědců nechaly vyznít jako „*apokalyptickou zprávu o možném dopadu globálního oteplování na život planety*“.

Tentýž den však vyšel v příloze Journal Hospodářských novin v rubrice *věda* článek Jana A. Nováka *O klimatické apokalypse chybí důkazy* (HN 10. 4. 2007). Materiál svým obsahem reaguje nejen na 2. část AR 4 zveřejněnou v Bruselu, ale také na 1. část zveřejněnou v únoru. Svým způsobem se tak nejedná o zpravodajský materiál, ale o kritickou analýzu. Jak píše Jan A. Novák: „*Zprávy IPCC jsou všeobecně pokládány za jakýsi konečný důkaz toho, že člověk mění klima. Jenže při bližším pohledu vyznívají závěry méně přesvědčivě.*“ Text je doprovázen velkým množstvím barevných fotografií a nákresů a informačním boxem o skleníkovém efektu. Jan A. Novák argumentuje racionálně na trend přejímat všechny vědecké práce za automaticky správné a ověřené. Svoji tezi zakládá na několika faktech – jednak připomíná historická pozadí starších klimatických změn, kdy činnost člověka nemohla zdaleka podnebí ovlivňovat (doby ledové a meziledové). Upozorňuje, že vyvozovat závěry z poměrně krátkého období, jakým je posledních 30 let abnormálních teplot, není ospravedlnitelné. Zmiňuje také častou výtku vědců stojících mimo IPCC: „*Zpráva (WG I Report, pozn. aut.) přitom zcela opomíjí kosmické vlivy, zejména sluneční aktivitu, která má rozhodující podíl na*

---

¹⁰⁰ Citová byl jeden nejmenovaný účastník Panelu, dále místopředseda IPCC Martin Parry a předseda Panelu Rádžendra Pačaurí.

energetické bilanci zemského klimatu. Autoři se také vůbec neznepokojují tím, že dosud nejsou známé ani příčiny mnohem větších změn v minulosti.“

Snad pouze argument, že CO₂ je v atmosféře tak málo, že i jeho navýšení o 100 % je oproti celkovému složení vzduchu stále nepatrné, je nesprávně postulovaný. Vzhledem k inertnosti převažujících plynů (dusík, kyslík a argon), mají SP významný vliv i přes svoji zdánlivou „nepatrnost“. Odborník na fotosyntézu a CO₂, profesor Lubomír Nátr z Přírodovědecké fakulty UK, ve své knize *Země jako skleník – proč se bát CO₂* píše: „Na příkladu oxidu uhličitého lze...krásně ilustrovat, jak poměrně malé změny množství látky, která je navíc přítomna ve velmi malém množství, mají obrovské, mnohostranně provázané a mnohdy obtížně odhadnutelné důsledky v celém systému,“ (2006: 9).¹⁰¹

Článek Jana A. Nováka nepopírá vědecká poznání, ale spíše varuje před přemrštěným a nadšeným vnímáním toho, s čím přicházejí vědci. Jeho článek střízlivě reaguje na environmentální bezmyšlenkovité nazírání na svět a představuje tak důležitý opěrný bod pro utvoření vlastního názoru na tuto problematiku.

4.2.3 Období po zveřejnění

Tematika KZ nastolená bruselskou konferencí z HN nevymizela. Hned ve středu 11. 4. přinesly fotografii britského viceprezidenta Johna Prescottta a ministra životního prostředí Martina Bursíka s titulkem *Prescott diskutoval o klimatu*. HN hned následující den z této debaty přinesly reportáž Roberta Břešťana *Jezte hovězí, bráníte globálnímu oteplování* (HN 12. 4. 2007).

Diskuse se uskutečnila na britské ambasádě a kromě Prescottta a Bursíka se jí zúčastnili Karel Schwarzenberg, Petr Mach z Centra pro ekonomiku a politiku (CEP) a dále zástupci z velkých průmyslových podniků Škoda Auto, Czech Coal a ČEZ. Debatu moderoval šéfredaktor HN Petr Šimůnek. Robert Břešťan ve své reportáži představil vizi britského vicepremiéra (Prescott chce více obnovitelných zdrojů, čisté technologie a radikální snížení emisí). Jeho názory byly v článku 4x přímo citovány. Mezi další odcitované patřil Martin Bursík, Karel Swarzenberg a také Petr Mach z CEPu. Právě on byl na opačné názorové přímce než Prescott a SZ. Břešťan připouští, že byl při diskusi v menšině.

Zatímco vyváženost názorů zůstala zachována (zmíněn je i Václav Klaus a jeho odmítavý postoj), titlek článku a první odstavec obsahuje faktické chyby a nedostatky. Břešťan píše, že „...dobytek ...patří mezi největší producenty metanu, který je z hlediska klimatických změn výrazně nebezpečnější než oxid uhličitý.“ (HN 12.4. 2007). Tvrzení o největším producentovi metanu se nezakládá na pravdě. „Nejvýznamnější emise vznikají

¹⁰¹ Podrobněji o tom také Flannery (2005: 13) nebo Barros (2006:

v zemědělství, zejména při pěstování rýže v bahništích jako důsledek anaerobní redukce síry.“ charakterizuje antropogenní produkci metanu (CH₄) Vicente Barros (2006: 51). V zajetí chování přežvýkavci jsou s produkcí CH₄ až na druhém místě (Barros 2006: 51, ale také Houghton 1998: 41 nebo Flannery 2007 33-34). Navíc CH₄ není zdaleka takovým SP, který by produkovali výhradně lidé. Velké množství se uvolňuje také v přírodě, například z bažinatých mokřadel a oceánů (to nám však autor nesděljuje). Břešťan má sice pravdu, když říká, že radiační absorpční potenciál má metan 8x větší než CO₂ (Kutílek 2007, Houghton 1998: 41), jenže v absolutních číslech zůstává stále za vodní parou a CO₂. „...protože koncentrace metanu v atmosféře je mnohonásobně nižší než je tomu u CO₂, je jeho příspěvek na oteplení 3x menší.“ (Kutílek 2007; více k tomu také zpráva IPCC¹⁰²), což podporuje i měrná jednotka metanu¹⁰³.

Nehledě na nelogičnost tvrzení v titulku (*Jezte hovězí, bráníte globálnímu oteplování*) a v první větě: „Proti globálnímu oteplování se dá bojovat i neotřele – konzumací hovězího masa.“ Pojídání hovězího sice zdánlivě likviduje producenty metanu, ale zároveň bude stimulovat poptávku po tomto statku. Vyšší konzumace by vedla k nedostatku tohoto produktu na trhu, což by spíše podpořilo rozšíření chovu dobytka. Jeho zvýšená konzumace, jak k ní nabádá autor, by měla paradoxní vyústění – hypoteticky by se totiž opět zvýšil počet dobytka (a jím produkovaného metanu), takže jeho konzumace by nakonec daleko více přispívala ke GO. Břešťan v tomto momentě zaměnil následek KZ a jeho kauzalitu. Odstraněním příčiny by teoreticky byla teprve státem řízená regulace chovu. To však patří spíše na pole dalších spekulací.

Autor se v tomto ohledu dopustil závažného omylu a jelikož HN nepřinesly v tomto, ani minulém období materiál, který by antropogenní a přírodní produkce a jejich podíly důkladně vysvětlil, můžeme materiál Roberta Břešťana považovat za zprávu skutečnost zkrslující a veřejnost dezinformující.

MF o debatě na britské ambasádě neinformovala vůbec. Oba deníky v tomto (8. 4. – 15. 4. 2007) i v následujícím (16. 4. – 20. 4. 2007) týdnu již zásadní materiály o KZ či IPCC nepřinesly. Bruselská konference IPCC však opět nepřímo ovlivnila zpravodajskou agendu obou deníků v tomto období, obzvláště u HN. Do popředí se znovu dostávala témata jako ekologie a politika¹⁰⁴, zájem o obnovitelné energie¹⁰⁵ či koncert Live Earth¹⁰⁶

---

¹⁰² Více o tom viz kapitolu o radiační účinnosti SP a obrázek SPM-2 (IPCC 2007a: 4).

¹⁰³ Množství CH₄ se navíc měří v jednotkách ppb (parts per billion), kdežto CO₂ v ppm (parts per million), což je o několik řádů rozdíl.

¹⁰⁴ Být v USA zelený je „sexy“ (HN 16. 4. 2007).

¹⁰⁵ Brazílie a Venezuela se přou o cukrovou třtinu (HN 18. 4. 2007).

¹⁰⁶ Hvězdou Live Earth je i Madonna (HN 11. 4. 2007), Britský Live Earth láká statisíce fanoušků (HN 18. 4. 2007).

Velký prostor byl věnován také ekologické dani a podnikání¹⁰⁷. MF měla mnohem menší produkci „příbuzných témat“.¹⁰⁸

4.2.4 Závěrečné srovnání informování o 2. části AR4

Oproti 1. části AR4 zveřejněné na pařížské konferenci v únoru, bylo pokrytí MF i HN méně intenzivní. Informování ovlivnily především Velikonoce, ale i další zahraniční události (zajetí amerických vojáků íránskou armádou). Snad právě proto oba deníky o WG II Report informovaly s předstihem, a to zejména díky svým bruselským zpravodajům a předběžným hrubým výsledkům konference. Tato skutečnost také ovlivnila tvorbu zpráv – oba deníky si vystačily s vlastní produkcí a tentokrát nevyužily zpravodajství ČTK. MF díky sobotnímu vydání přinesla některé stěžejní informace o průběhu konference, jakou byla například neshoda vědců na závěrečném shrnutí pro politiky (SPM).

V období po zveřejnění WG II Report přišly HN s článkem Jana Nováka *O klimatické apokalypse chybí důkazy*, který je daleko nejprofesionálnějším materiálem, jež oba deníky ve sledovaném období vyprodukovaly. Celkově informování HN bylo v tomto období více střízlivé a prakticky založené, což dokládá pozdější agenda o ekologických dopadech na ekonomiku tuzemskou i zahraniční. Oproti tomu, MF v člancích o prognózách vědců z IPCC využila katastrofického vyznění předpovědí, které nevychází z dostatečně ověřených vědeckých pozorování (*Vědci: Oteplování změní život miliardám lidí* – MF 2. 4. 2007) a věnovala jim prostor na titulní straně s fotografií a další materiál opět s fotografií jako pokračování.

4.3 Období 28. 4. – 18. 5. 2007

V tomto období byla oficiálně zveřejněna třetí část AR4 (*Working Group III Report - Mitigation of Climate Change*), a sice v pátek 4. 5. 2007. Konference IPCC v Bangkoku začala opět v pondělí (30. 4.) a skončila obdobně jako předchozí konference v Paříži a v Bruselu, tedy v pátek 4. 5. 2007. „*Příspěvek pracovní skupiny III ke Čtvrté hodnotící zprávě IPCC (AR 4) je zaměřen na nové poznatky v oblasti vědeckých, technologických, environmentálních, ekonomických a sociálních aspektů zmírnění (tzv. mitigace) změn klimatu...*“ (IPCC 2007c: 3). Z hlediska praktičnosti jej můžeme tedy považovat za jeden z nejdůležitějších dokumentů – představuje možnosti, jak mírnit případné následky KZ.

¹⁰⁷ Např. rozsáhlý celostránkový materiál zveřejněný v HN 17. 4. na str. 16 *Ochrana přírody je mezi firmami v módě* s podtitulkem *Ekologie není pro firmy jen nutným zlem, mohou na ní slušně vydělávat*. K tématu viz také *Ekologická daň zvýší cenu elektřiny* (HN 18. 4. 2007).

¹⁰⁸ Pouze ve čtvrtek 12. 4. přinesla článek *Češi, mistři v třídění plastů*.

Oba deníky, HN a MF, však o dokumentu vydaném v Bangkoku, který byl přímým pokračováním předchozích částí, neinformovaly. Ve sledovaném období se o ní ve zpravodajské agendě HN i MF neobjevila jediná zmínka. Přesto však téma KZ mělo v obou denících silné postavení – MF i HN se zaměřily zejména na osobnost Václava Klause, jemuž ve sledovaném období vyšla kniha *Modrá, nikoli zelená planeta*. V tomto období jsem analyzoval 7 článků a 4 komentáře z HN, 11 článků a 8 komentářů MF a 25 zpráv ČTK.

4.3.1 Informační pokrytí před zveřejněním

V týdnu, kdy konference v Bangkoku probíhala, nebyla ani v jednom z deníků jediná zmínka o chystané třetí zprávě. Hospodářské noviny přinesly pouze několik článků s KZ souvisejícími. Ve středu 2. 5. to byl článek zpravodaje HN ve Francii Jiřího Sládka *Celou Francii sužují rekordní vedra a sucha*, který byl součástí seriálu o extrémních projevech počasí v Evropě. Květnová vedra ve Francii autor vysvětluje nejprve tlakovou níží nad Španělskem, která umožňovala přesun horkého vzduchu z Afriky. Jako další vysvětlení však uvádí globální oteplování. K tomuto tvrzení používá citaci klimatologa Fréderica Nathana. Avšak vyvozovat závěry o KZ z jediné teplotní anomálie je podle většiny vědců nesmyslné (Cílek 2006: 137-138). Profesor Miroslav Kutílek k tomu například podotýká: „Anomálie...není ztotožnitelná se změnou klimatu. Teplejší, chladnější či vlhčí rok, než je klimaticky průměrný, je pouhá anomálie. Někdy to není jen jeden rok, ale několik málo roků za sebou.“ (Kutílek 2007). Nehledě na oscilaci frontálních systémů, jakým je například Severoatlantická oscilace (NOA)¹⁰⁹. Sládek na dalších řádcích píše: „Měnicí se počasí už není pouhou záležitostí vyhrazenou ekologům či klimatologům, jeho praktické dopady už začíná cítit každý na své kůži.“ Měnicí se počasí nebylo nikdy záležitostí vyhrazenou ekologům či klimatologům – o počasí se zajímají téměř všichni lidé na Zemi už odnepaměti a jeho změna není vůbec žádnou katastrofou, nýbrž jeho hlavním „povahovým“ rysem.

Autor výkyvy počasí dává do souvislosti s výzkumem na Korsice, kde se objevil jeden případ nákazy malárií a vyvozuje z něho dalekosáhlé důsledky. „Rostoucí teploty přinesou postup dalších chorob. Experti říkají, že už dnes je to důvod k vážnému znepokojení.“ (HN 2. 5. 2007). Autor se ve svém článku dopustil několika mystifikačních tvrzení.

---

¹⁰⁹ Northatlantic Oscilation (více k tomu Cílek 2006: 137-140).

Do zveřejnění 3. části zprávy už HN s žádným souvislým článkem nepřišly.¹¹⁰ Mladá fronta naopak v sobotu 28. 4. vydala opět přílohu *věda a kavárna* věnovanou KZ s názvem *Změní se klima v Česku?* Podobně jako HN však spíše než konference IPCC využily k jejímu vydání dlouhotrvající sucha a vedra, která v tomto období panovala nejen v Evropě, ale i u nás (*Hrozí „povodně ze sucha“?*). Přílohu uvedla již na titulní stránce článkem s katastrofickým vyzněním *Není voda, země je vyprahlá. A může být hůř* (MF 28. 4. 2007). Tato valence je však – jak bylo uvedeno výše – chybná. Nicméně příloha MF obsahuje plejádu různých názorů a jako příspěvek k vyváženosti diskuse o KZ splnila svůj účel.

Vedle klimatologa Jana Pretela a meteorologa Radima Tolasze z ČHMÚ (příčemž příspěvek Jana Pretela alespoň zmiňuje plánovanou 3. část AR4) přinášejí články mnoha dalších publicistů a vědců. Pretel i Tolasz se neubírají k ideologickému nazírání na celou problematiku a oba se shodují, že KZ jsou realitou a člověk se jim bude bez ohledu na jejich skutečnou kauzalitu muset přizpůsobit. „*Zmírnit negativní vliv člověka na krajinu a přizpůsobit se klimatickým změnám považuji za podstatně důležitější téma než diskuse o tom, z kolika procent za to může člověk,*“ říká v rozhovoru na straně D2 Tolasz.

Mezi další příspěvky patří článek o spíše větším vlivu člověka (Vladimír Šibrava – *Méně razantních prohlášení prosím*) a o dominantním vlivu přírodních sil (rozhovor Karla Pacnera s klimatologem Jiřím Georgem Kuklou – *Za padesát let budeme moudřejší*)¹¹¹. Marek Loužek z Centra pro ekonomiku a politiku přichází s kritickým celostránkovým článkem *Hysterie a globální oteplování*. V něm kritizuje zejména média a přejímání vědecky nepodložených katastrofických scénářů. Josef Chuchma kritizuje míru poznání, laxní a povrchní přístup veřejnosti k problematice KZ. Zejména pak odmítá módnost GO (*Aby to téma nezůstalo jen sexy*). Příloha je bohatě doprovázena ilustracemi a na poslední stránce komentovanými mapami z knihy *Atlas podnebí Česka*, které doprovází článek Evy Bobůrkové (*Obrázky z malé, mírné země*). V příloze se také nachází krátký článek o Gorově Nepříjemné pravdě a jejím promítání v ČR (*Dobře uklizená Nepříjemná pravda*) a filozofický pohled na člověka a jeho vztah k přírodě a krajině od překladatele Zdeňka Zacpala *Lidské velikášství je směšné*, které představuje dílo čínského filozofa Wanga Chonga.

Příloha MF je pestrá na názory nejen jak KZ čelit, ale i jak na tuto problematiku nazírat. MF se podařilo splnit funkci novinových komentářů a analýz, které mají aktuální

¹¹⁰ Pouze ve čtvrtek se na titulní straně objevil otvírací článek s tématem, které s KZ souvisí: *Biopaliva budou povinná od září, řekli poslanci* (HN 3. 5. 2007).

¹¹¹ George J. Kukla mimo jiné tvrdě kritizuje IPCC: „*Pařížská banda* (únorová konference IPCC v Paříži, pozn. aut.) *předpokládá, že to, čemu nerozumí, se nemění. Co se dělo v dávné minulosti, to nedovedou vysvětlit. Z některých zastánců vlivu člověka na klima se stali fanatici, pro něž se názor o vlivu člověka stal skoro náboženstvím.*“ (*Za padesát let budeme moudřejší* MF 28. 4. 2007).

informace doplnit, zařadit a pomoci čtenářovi, aby si o problematice utvořil vlastní názor (Russ-Mohl 2005: 58).

4.3.2 Analýza informování o 3. části AR4

Ani jeden z deníků se o vydání 3. části zprávy nezmínil. MF v sobotu 5. 5. vyšla, aniž by se v její zpravodajské agendě objevila jakákoliv informace o zveřejnění WG III Report. HN by o páteční události informovaly opět nejspíše v pondělí 7. 5. , avšak o konferenci IPCC tu také není žádná zmínka. Tematikou KZ se však na straně 8 zabývá krátká zpráva nazvaná *Mobily podle vědců oteplují klima* (HN 7. 5. 2007), která je téměř doslovně přejata z ČTK (*Mobilní telefony podle vědců přispívají ke globálnímu oteplování*). Ve zprávě byla vynechána věta, v níž účastníci jednání v kolumbijské univerzitě využívají k menšímu používání mobilních telefonů. HN zveřejněním výsledku kolumbijských vědců daly jasně najevo své priority, když tuto studii nadřadili výsledkům konference IPCC vycházející z několikaletého úsilí vědců z celého světa. HN je tímto krokem nepřímo označily za zpravodajsky méně důležité.

ČTK v pátek, kdy byla 3. část AR4 zveřejněna, vydala o této události celkem 4 zprávy¹¹² (poslední v 17:24). Popisuje v nich průběh konference i stěžejní body diskusí. MF ani HN však tyto informace nevyužily, ačkoliv byly k dispozici. Zahraniční zpravodajství obou deníků se v příštím týdnu věnovalo zejména francouzským prezidentským volbám a odchodu Tonyho Blaira. Domácí události doprovázel zvýšený zájem o výstavu *Bodies*, o diskusi kolem budovy Národní knihovny a o aféru s týráním dětí z města Kuřim.

4.3.3 Informační pokrytí po zveřejnění

Zatímco v týdnu od 7. 5. – 13. 5. zájem o KZ postupně opadal, následující týden se jimi opět začal zabývat alespoň nepřímo. Blížilo se totiž vydání Klausovy knihy *Modrá, nikoliv zelená planeta*. Oba deníky tomuto tématu věnovaly mnoho prostoru. MF 15. 5. přinesla na titulní straně článek *Klausův boj s globálním oteplováním: Zhasínejte!* Zpravodajský materiál pokračoval na straně 4, kde je navíc rozhovor s meteorologem Radimem Tolaszem *Klimatolog Tolasz: Klaus mne mile překvapil* (MF 15. 5. 2007), který knihu označil za cenný příspěvek do diskuse. V článku *Zhasínejme, radí prezident*

---

¹¹² *Thajské jednání IPCC o změnách klimatu skončilo shodou* (ČTK 4. 5. 2007), *Omezit oteplování lze prý velkým snížením emisí a moc to nestojí* (ČTK 4. 5. 2007), *Ekologové: Mezivládní panel dává šanci na snížení emisí* (ČTK 4. 5. 2007), *Experti IPCC zveřejnili třetí zprávu o klimatických změnách* (ČTK 4. 5. 2007).

autoři Václav Dolejší a Jan Gazdík zmiňují ústy klimatologa Jana Pretela také kritiku knihy.¹¹³

HN o Klausově knize informovaly až následující den, tedy ve středu 16. 5., kdy s ním zveřejnily celostránkový rozhovor. Na titulní straně umístily fotografii Václava Klause s titulkem *Klaus pro HN: Věřím v člověka*, který pokračoval na straně 11 titulkem *Mám hrůzu ze zelené vzpoury davů*. Na straně 5 byla recenze Petra Fischera *Klaus v zrcadle environmentalistů*. Její kritické vyznění kompenzoval velký prostor, který HN Klausovi poskytly v rozhovoru.

4.3.4 Závěrečné srovnání informování o 3. části AR4

Co se týká informování o konferenci IPCC v Bangkoku, jejímž výsledkem byla třetí (tedy poslední) část celé čtvrté shrnující zprávy (AR4), oba deníky tentokrát nepřinesly nejmenší zmínku nejen o jejím průběhu, ale ani o jejím závěru. Vzhledem k tomu, že všechny tři části shrnující zprávy IPCC tvoří kompaktní celek a že oba deníky o obou předchozích své čtenáře informovaly, lze považovat nezveřejnění výsledku 3. části AR4 z Bangkoku za úmyslné. Obzvláště s ohledem na skutečnost, že ČTK o konferenci i o 3. části zprávy poměrně intenzivně informovala.

Stephan Russ-Mohl k procesu výběru zpráv ve své knize *Žurnalistika* píše: „Zpravodajská hodnota zprávy klesá se zvětšující se vzdáleností mezi místem události a dosahem působnosti média.“ (2005: 102). Jistým vysvětlením může tedy být místo konání konference. Zatímco Paříž i Brusel spadají do EU, jejíž jsme součástí, na Bangkok lze v tomto případě nahlížet jako na exotickou destinaci. Dalším důvodem může být také příliš velké množství zpráv se zahraničněpolitickou tematikou převážně z Evropy. Velký vliv má pak také prominentnost zprávy a priority jednotlivých deníků - jak HN tak MF ve velké míře v období 7. – 8. 5. 2007 (tedy v době, kdy se mohly věnovat závěru konference v Bangkoku) přinesly rozsáhlé materiály o prezidentských volbách ve Francii a jiných zahraničních událostech.

HN navíc potvrdily, kolik míry důležitosti 3. části zprávy IPCC přisuzovaly, když v pondělí tuto událost nadřadily jiné zprávě s tematikou KZ. Závěry IPCC upřednostnily před výzkumem kolumbijských vědců, kteří tvrdili, že užívání mobilních telefonů přispívá k oteplování planety.

Tematika KZ však na stránkách obou deníků nadále zůstala. Ke konci zkoumaného období se projevila míra ochoty věnovat prostor informování o kontroverzní

---

¹¹³ Oba autoři se však na začátku zprávy dopouštějí soudu – „Přečíst si jen stranu 126 s radami, jak bojovat s globálním oteplováním, člověk by málem propadl dojmu, že jejím autorem je Václav Havel, nikoliv Václav Klaus.“

knize prezidenta ČR Václava Klause, který má na opatření proti KZ radikálně odmítavý názor.

4.4 Závěrečné shrnutí výzkumu

Všechny 3. části 4. shrnující zprávy IPCC o změnách klimatu se na stránkách obou deníků setkaly s rozdílným informačním pokrytím. Zatímco 1. část zprávy pojednávající o fyzikálních základech problematiky a souvisejících nebezpečně vyhlížejících trendů v atmosféře, biosféře, kryosféře či v hydrosféře se dočkala poměrně rozsáhlého prostoru, u poslední třetí části (která na rozdíl od předchozích částí AR4 nepředvíдалa žádné katastrofické scénáře, jen pouze navrhovala nejefektivnější dostupná řešení) zájem obou deníků opadl. Velké pozornosti se také dočkala 2. část, která celému světu predikovala nejrůznější katastrofy.

Různorodost v informování o jednotlivých částech (jakož i jejich forma) byla způsobena mnoha faktory. Oba deníky byly ovlivňovány poměrně vysokým počtem volných dnů a státních svátků, v nichž deníky nevycházejí (Velikonoční pondělí, Svátek práce, 8. květen). Pro HN navíc sobotní vynechávka představovala prakticky třikrát po sobě tentýž problém – páteční zveřejnění závěrů Panelu bylo pro příští týden již několik dní starou událostí.

Dalším významným aspektem a charakteristikou obou deníků je bezesporu celkové vyznění témat. Katastrofické předpovědi dostaly přednost před zveřejněním námětů, jak se z případných problémů dostat či jak se jim zcela vyhnout. Jelikož 4. shrnující zpráva IPCC fungovala (a stále dnes funguje) jako celistvý dokument, je nezveřejnění její poslední, stejně důležité části u obou deníků možné považovat za preferování spíše negativních zpráv. Do jisté míry tato skutečnost podporuje i tezi Bjørna Lomborga. V knize Skeptický ekolog totiž média obviňuje z šíření výhradně špatných a negativních zpráv (2006: 64), které podle něj zajišťují lepší odbyt. Lomborg od toho odvozuje své přesvědčení: „...*musíme se dívat na svět se zdravou dávkou skepse, protože víme, že na nás systematicky útočí přesila negativních zpráv.*“ (2006: 67).

Oba deníky také nedostatečně přinášely informace o zákulisí a historickém pozadí IPCC. Ve zpravodajství se při představování této organizace mnohdy spokojili s pouhým kvantitativním výčtem vědců. Je však obecně známo, že kvantita nemusí notně odpovídat kvalitě, stejně jako náležitost k určitému vědeckému spektru automaticky neznamená neomylnost či bezúhonnost. MF i HN však navzdory tomu ve svých zprávách nadále preferovaly obecná označení „*vědci, experti*“ či „*odborníci*“, jako podnět k věrohodnosti. Václav Cílek však k této formulaci podotýká, že „...*funguje jenom na úrovni obecného zaříkadla.*“ (Cílek 2006: 154). Tato poznámka nabývá na významu

obzvláště když si uvědomíme, že čtenáři nemají (a ani nemohou) mít přehled o tom, kdo jaký vědec je a kde pracuje. Zbyněk Vybíral navíc připomíná, že „...*neexistuje nic takového jako pravá věda.*“ Vybíral dokonce uvažuje o „...*různých, vždy individuálních vědách každého badatele*“. (Vybíral 2003: 120).

Jak v HN a MF se také objevovalo mnoho nepřesností. Nejzásadnější z nich se zdá nevyváženost informovanosti o skleníkové hypotéze u HN, kterou tento deník prezentoval ve svých zprávách výhradně jako fakt. Také další nepřesnosti v průběhu zkoumaného období vypovídají o tom, že někteří redaktoři o problematice KZ buď moc neví nebo se záměrně dopouští šíření polopравd a manipulace. S tím souvisí i další trend, a sice přejímání kompletních zpravodajství z tiskových agentur (domácích i zahraničních) bez vlastního vkladu redaktorů. Podle Lynette Sheridan Burnsové je tento trend patrný zejména v otázkách, které jsou poměrně komplikované (KZ do této kategorie určitě patří). Tato australská novinářka a lektorka říká, že se „...*novináři...již nedívají pod povrch věci a událostí a neodkrývají hlubší pravdy, ale sbírají materiál, který hladce zapadne do požadovaného modelu.*“ (2004: 38). Přejímání výhradně agenturních zpráv a tiskových sdělení podle Burnsové také skýtá větší prostor pro agendu-setting (tamtéž), což může mít na koherenci zpravodajství negativní vliv.

Na základě kvalitativní analýzy je také patrné, že zpravodajská agenda obou deníků byla ovlivněna environmentalismem – ať už se to týká její formy (jazyková stránka, fotografie a nadpisy) nebo obsahu (přejatá vize, že za KZ může člověk u HN). Stephan Russ-Mohl komentuje trend oblíbenosti environmentálních témat následovně: „*Ať je to jak chce, organizace jako Greenpeace, ochránci zvířat nebo Červený kříž mají sympatie novinářů i publika – prezentují se často jako malý David, stojící proti Goliášům chemického nebo automobilového průmyslu.*“ (2005: 220).

Podle zásad profesionální žurnalistiky se jako nejideálnější jeví práce Jana A. Nováka, který svým článkem *O klimatické apokalypse chybějí důkazy* trefně vyjádřil, jaké materiály by seriózní deníky měly produkovat jako vyvážení obecných trendů. Stejně pak tyto podmínky splňují obě přílohy MF (únorová i dubnová), které čtenářům přinesly dostatečné široké spektrum nejen analýz, ale také názorů a komentářů.

Závěr

Hledání příčiny klimatických není zdaleka u konce. Bude potřeba ještě mnoha let vědeckého úsilí, abychom lépe porozuměli přírodním pochodům v atmosféře, na zemi i v oceánech. Stejně tak bude nutné usilovat o nové poznatky významu aerosolů, vodní páry a albeda mraků, které zcela jistě na KZ mají velký vliv, stejně jako jiné aspekty,

jakými jsou kosmické faktory. Jedno je ale jisté. „*Pouhá detekce klimatické změny, jaké jsme svědky během průmyslové éry, nás neopravňuje tvrdit, že je taková změna způsobena zvýšenými koncentracemi SP.*“ (Barros 2006: 80).

Naše planeta existuje přibližně 4,6 miliard let. Je to obrovský a těžko představitelný věk, v němž existence lidstva představuje nepatrnou epochu. Výstižně to porovnal kanadský geolog Godfrey S. Nowlan. Pokud bychom stáří Země přirovnali k 12 hodinovému cyklu, objevil by se člověk teprve půl minuty před 12. hodinou! (2004: 64). A to je jako rod starý přibližně 2,5 milionu let! Systematické měření atmosférických jevů a zkoumání podnebí trvá teprve něco přes 200 let! Proti 4,5 miliardě roků je to směšně krátké období. Přesto lidé v minulosti opakovaně prokázali, že disponují úchvatnou inteligencí, která jim pomohla přežít mnohé nástrahy přírody. I nyní stojíme před výzvou – včas rozeznat závažnost problému a umět na ni adekvátně reagovat.

Summary

The dissertation „Global warming and its reflection in newspaper Mladá fronta DNES and Hospodářské noviny during publishing the IPCC 4th Assessment Report“ shown many amazing aspects of the climate change mediation.

There were plenty of factors which influenced the newspapers and their information strategy concerning AR4 or climate change in general. It also depended on technical factors such as the saturday issue which enables more current news production. Another factors are the gate-keeping, dependence on news agencies or news priority. Predicted catastrophe with billions affected people will mostly attract more attention of possible readers. On the other hand, such topics could cause bias and wrong feelings about the real state of the world. The analysis shown that both journals, Mlada fronta DNES and Hospodářské noviny, didn't mention tha Working Group III Report released by IPCC in Bangkok, Thailand despite covering the both Paris anb Brusel's IPCC assembly. Nevertheless, both journals were each differently affected by environmentalism – for example with form of language or graphics .

Another point to make, producing news which cares for climate change requests many abilities which should the journalist prevent from making terminal mistakes. The phenomenon of the global warming is very complex and not-finished process of science evolution, so journalists have to keep up current research overview and basic knowledge about the issue. Regretably, the analysis detected some cardinal mistakes in both Mladá fronta and Hospodářské noviny.

Primární prameny

ČTK – zpravodajství, období 27. 1. – 16. 2. 2007, vyhledávací slova: klimatické změny, globální oteplování, klima a IPCC.

ČTK – zpravodajství, období 28. 4. – 18. 5. 2007, vyhledávací slova: klimatické změny, globální oteplování, klima a IPCC.

ČTK – zpravodajství, období 31. 3. – 20. 4. 2007, vyhledávací slova: klimatické změny, globální oteplování, klima a IPCC.

Hospodářské noviny, 2. 4. 2007, ročník 51, č. 65 – 20. 4. 2007, ročník 51, č. 78.

Hospodářské noviny, 29. 1. 2007, ročník 51, č. 20 – 16. 2. 2007, ročník 51, č. 34.

Hospodářské noviny, 30. 4. 2007, ročník 51, č. 84 – 18. 5. 2007, ročník 51, č. 96.

IPCC (2007a): *Změna klimatu 2007: Dopady změny klimatu, adaptace a zranitelnost – shrnutí pro politické představitele. Příspěvek Pracovní skupiny II ke Čtvrté hodnotící zprávě Mezivládního panelu pro změny klimatu IPCC.* 23s. Český překlad zprávy na stránkách Ministerstva životního prostředí dostupný ON-LINE [http://www.env.cz/AIS/web-pub.nsf/\\$pid/MZPOBFKW197M/\\$FILE/Dopad_adap_zran_final.pdf](http://www.env.cz/AIS/web-pub.nsf/$pid/MZPOBFKW197M/$FILE/Dopad_adap_zran_final.pdf)

IPCC (2007b): *Změna klimatu 2007: Fyzikální základy – shrnutí pro politické představitele. Příspěvek Pracovní skupiny I ke Čtvrté hodnotící zprávě Mezivládního panelu pro změny klimatu IPCC.* 19s. Český překlad zprávy na stránkách Ministerstva životního prostředí dostupný ON-LINE [http://www.env.cz/AIS/web-pub.nsf/\\$pid/MZPOBFKW197M/\\$FILE/Fyzik_zakl_final.pdf](http://www.env.cz/AIS/web-pub.nsf/$pid/MZPOBFKW197M/$FILE/Fyzik_zakl_final.pdf)

IPCC (2007c): *Změna klimatu 2007: Souhrnná zpráva – shrnutí pro politické představitele.* 24s. Český překlad zprávy na stránkách Ministerstva životního prostředí dostupný ON-LINE [http://www.env.cz/AIS/web-pub.nsf/\\$pid/MZPOBFKW197M/\\$FILE/SYRcz-final.pdf](http://www.env.cz/AIS/web-pub.nsf/$pid/MZPOBFKW197M/$FILE/SYRcz-final.pdf)

IPCC (2007d): *Změna klimatu 2007: Zmírňování změn klimatu – shrnutí pro politické představitele. Příspěvek Pracovní skupiny III ke Čtvrté hodnotící zprávě Mezivládního panelu pro změny klimatu IPCC.* 36s. Český překlad zprávy na stránkách Ministerstva

životního prostředí dostupný ON-LINE [http://www.env.cz/AIS/web-pub.nsf/\\$pid/MZPOBFKW197M/\\$FILE/Zmirnovani_final.pdf](http://www.env.cz/AIS/web-pub.nsf/$pid/MZPOBFKW197M/$FILE/Zmirnovani_final.pdf)

Mladá fronta 28. 4. 2007, ročník XVIII, č. 100 – 19. 5. 2007, ročník XVIII, č. 116.

Mladá fronta 31. 3. 2007, ročník XVIII, č. 77 – 21. 4. 2007, ročník XVIII, č. 94.

Mladá fronta, 27. 1. 2007, ročník XVIII, č. 23 – 16. 2. 2007, ročník XVIII, č. 40.

SEJ (2005): *SEJ Strategic Plan 2006-2008*. ON-LINE text dostupný přes <http://www.sej.org/about/index10.htm> .

Sekundární literatura

ACOT, Pascal (2005): *Historie a změny klimatu – Od velkého třesku ke klimatickým katastrofám*. Praha – Karolinum. 237 s. ISBN 80-246-0869-3.

ANDERSEN, Robin (2000): „*Selling ‚Mother Earth‘: Advertising and the Myth of the Natural*.“ In: King, Leslie; McCarthy Deborah et al. (2005): *Environmental Sociology – From Analysis to Action*. Lanham - Rowman&Littlefield publishers, Inc.

BARROS, Vicente (2006): *Globální změna klimatu*. Praha –Mladá fronta. 165 s. ISBN 80-204-1356-1.

BEDNÁŘ, Jan (2003): *Meteorologie – Úvod do studia dějů v zemské atmosféře*. Praha – Portál. 223 s. ISBN 9788071786535.

BRÁZDIL, Rudlof a kol. (2005): *Historické a současné povodně v České republice*. Brno – Masarykova univerzita. 369s. ISBN 80-210-3864-0.

BRÁZDIL, Rudolf (2002): *Meteorologické extrémy a povodně v České republice – Přirozený trend nebo následek globálního oteplování?* ON-LINE text dostupný přes <http://www.kar.zcu.cz/texty/Brazdil2002.htm> .

BREZINA, Ivan (2007): *Al Gore alis baron Prášil*. Týden 20. 10. 2007 ON-LINE text dostupný http://www.tyden.cz/nazory/ivan-brezina-al-gore-alis-baron-prasil_27220.html

BURNS, Lynette-Sheridan (2004): *Žurnalistika – praktická příručka pro novináře*. Praha- Grada. 186 s. ISBN 80-7178-871-6.

BURROUGHS, William J.; CROWDER, Bob; ROBERTSON, Ted; VALLIER-TALBOT, Eleanor; WHITAKER, Richard (1999): *Počasí*. Praha – Václav Svojtka & Co. 288 s. ISBN 80-7237-005-7.

CENTRUM PRO EKONOMIKU A POLITIKU (CEP) (2007): *Globální oteplování: fakta místo mýtů*. Praha – CEP. 39 s.

CÍLEK, Václav (2005): *Krajiny vnitřní a vnější*. Praha – Dokořán. 272 s. ISBN 80-7363-042-7.

CÍLEK, Václav (2006): *Tsunami je stále s námi – eseje o klimatu, společnosti a katastrofách*. Praha – Alfa Publishing. 344 s. ISBN 80-86851-22-2.

CLARKE, Arthur C. (2004): *God, Science, and Delusion - A Chat With Arthur C. Clarke* by Matt Cherry. *Inquiry Magazine Volume 19, Number 2*. ON-LINE text dostupný přes http://www.secularhumanism.org/library/fi/clarke_19_2.html .

ČHMÚ (2007): *Klimatická změna na počátku 21. století a její předpokládaný další vývoj (Stanovisko Českého hydrometeorologického ústavu)*. Praha, 22. 2. 2007; 3s. ON-LINE text dostupný přes <http://www.chmi.cz/klim-zmena.pdf> .

DOWNS, Roger M.; DAY, Frederick A.; KNOX, Paul L.; MESERVE, Peter Haynes; WARF, Barney (2006): *Almanach geografie*. Praha – Sanoma Magazines Praha, spol s r. o. 496 s. ISBN 80-7026-267-2.

FAGAN, Brian (2007): *Malá doba ledová – jak klima formovalo dějiny v letech 1300 a 1850*. Praha: Academia. 289 s. ISBN 80-246-1002-7.

FISCHER, Petr (2007): *Prezident v zrcadle environmentalistů*. In: *Hospodářské noviny*, 16. 5. 2007 str. 5 .

FLANNERY, Tim (2005): *Měníme podnebí*. Praha - Dokořán. 272 s. ISBN 978-80-7363-121-5.

FRASER INSTITUTE (2007): *Independent summary for policymakers IPCC Fourth Assessment Report*. Fraser Institute. ON-LINE text dostupný přes <http://realclimate.org/FraserAnnotated.pdf> .

GLICK, Daniel (2004): *Svět nám roztává*. In: *National Geographic Česko* (9/2004) 44-63s

GORE, Al (2006): *Al Revere – An Interview with accidental movie star Al Gore*.

9.5.2006 Grist magazine. On-line text dostupný přes

<http://www.grist.org/news/maindish/2006/05/09/roberts/> .

GORE, Albert (2006): *Nepříjemná pravda*. Praha – Argo. 325 s. ISBN 978-80-7203-868-8.

HAYDEN, Thomas (2006): *Konec bouří v nedohlednu*. In: National Geographic Česko 8/2006 60-71.

HELLER, Chaia (1993): *For the Love of Nature: Ecology and the Cult of the Romantic*. In: Ecofeminism: Greta Gaard, ed. (1993): *Women, Animals and Nature*. Philadelphia - Temple University Press .

HEYWOOD, Andrew (2005): *Politické ideologie*. Praha – Eurolex Bohemia s. r. o.. 339 s. ISBN: 80-86861-71-6.

HOUGHTON, John (1998): *Globální oteplování*. Praha - Academia. 228s. ISBN 80-200-0636-2.

IPCC: *Who we are*. Text dostupný ON-LINE přes <http://www.ipcc.ch/about/index.htm> .

JAMISON, Andrew (2001): *The Making of Green Knowledge*. Cambridge – Cambridge University Press. 205 s. ISBN 0 521 7925 2.

KING, Leslie; McCARTHY, Deborah et al. (2005): *Environmental Sociology – From Analysis to Action*. Lanham - Rowman&Littlefield publishers, Inc. 487 s. ISBN 0-7425-3507-X .

KIPPENHAHN, Rudolf (1999): *Odhalená tajemství Slunce*. Praha – Mladá fronta. 275 s, ISBN 80-204-0805-3.

KLAUS, Václav (2004): *Křečovitá reakce ekologických aktivistů*. In: Klaus, Václav (2007): *Modrá, nikoli zelená planeta. Co je ohroženo: klima, nebo svoboda?* Praha – Dokořán.

KLAUS, Václav (2007a): *Mám hrůzu ze zelené „vzpoury davů“*. In: Hospodářské noviny, 16. 5. 2007 roč. 51, č. 94, str. 11.

KLAUS, Václav (2007b): *Modrá, nikoli zelená planeta. Co je ohroženo: klima, nebo svoboda?* Praha – Dokořán. 164s. ISBN 978-80-7363-152-9.

KLAUS, Václav (2007c): *Odpovědi na otázky Sněmovny reprezentantů amerického Kongresu, Výboru pro energii a obchod, týkající se problematiky lidského působení na*

globální oteplování a klimatické změny. In: Klaus, Václav (2007): *Modrá, nikoli zelená planeta. Co je ohroženo: klima, nebo svoboda?* Praha – Dokořán.

KLAUS, Václav (2007d): *Žádné ničení planety nevidím a nikdy jsem ani neviděl* In: *Hospodářské noviny* 9. 2. 2007, roč. 51, č. 29 (s 1, 12 a 13).

KLECZEK, Josip (2002): *Velká encyklopedie vesmíru*. Praha – Academia. 582 s. ISBN 80-200-0906-X.

KLIMEŠ, Lumír (2005): *Slovník cizích slov*. Praha – SPN. 864 s. ISBN: 80-7235-272-5

KOLEKTIV AUTORŮ (1996): *Výkladový astronomický slovník*. Brno – Jota. 252 s. ISBN 80-85617-99-4.

KOTECKÝ, Vojtěch (2003): *Globální změny klimatu: očekávané dopady v České republice*. ON-LINE text dostupný přes <http://www.hnutiduha.cz/publikace/Zmeny%20klimatu%20v%20CR.pdf>

KUTÍLEK, Miroslav (2007): *Globální oteplování a klimatické změny v minulosti*. ON-LINE text dostupný přes <http://www.cepin.cz/cze/clanek.php?ID=742>

LOMBORG, Bjørn (2006): *Skeptický ekolog – jaký je skutečný stav světa?* Praha – Dokořán a Liberální institut. 587s ISBN 80-7363-059-1 (Dokořán) ISBN 80-86389-42-4 (Liberální institut).

LOMBORG, Bjørn (2008): *Zchlad'te hlavy! - Skeptický ekolog o globálním oteplování*. Praha – Dokořán. 358s. ISBN 978-80-7363-188-8

LOVELOCK, James (1994): *Gaia – živoucí planeta*. Praha – Mladá fronta. 221 s. ISBN 80-204-0436-8.

LOŽEK, Vojen (2007): *Hrozba klimatických změn – Co prozrazuje výzkum nejmladší geologické minulosti*. In: *Vesmír* 86 (listopad 2007) str. 702-707

MCQUAIL, Denis (1999): *Úvod do teorie masové komunikace*. Praha – Portál. 447 s. ISBN 978-80-7367-338-3.

METELKA, Ladislav (2006): *Globální oteplování – pravdy a mýty*. *Britské listy* 23. 9. 2006. ON-LINE text dostupný přes <http://www.blisty.cz/art/30431.html> .

METELKA, Ladislav (2007): *Odborná, nikoli ideologická klimatologie*. In: *Hospodářské noviny* 28. 5. 2007, roč. 51, č. 102, str. 9.

- MEZŘICKÝ, Václav et al.** (2005): *Environmentální politika a udržitelný rozvoj*. Praha – Portál. 208 s. ISBN 80-7367-003-8.
- MOLDÁN, Bedřich** (2007): *A přeci se otepluje!* In: *Mladá fronta* 10. 4. 2007, roč. XVIII, č. 84
- MONTAIGNE, Fen** (2004): *Není kam utéci* In: *National Geographic Česko* 9/2004 64-85s
- MORELLOVÁ, Virginia** (2004): *Co teď?* In: *National Geographic Česko* 9/2004 88-105s
- NÁTR, Lubomír** (2006): *Země jako skleník. Proč se bát CO₂?* Praha – Academia. 142 s. ISBN 80-200-1362-8.
- NEMEŠOVÁ, Ivana; PRETEL, Jan** (1998): *Skleníkový efekt a životní prostředí*. Praha – ČHMÚ a MŽP. 76 s. ISBN 80-7212-046-8.
- NOWLAN, Godfrey S. eds.** (2004): *Planet Earth*. Geological Survey of Canada (GSC). April 13th 2004. 81 s. ON-LINE text dostupný přes www.earthnet-geonet.ca/teachers/PlanetEarthMar04.pdf
- PATURI, Felix R.** (2005): *Poslední záhady vědy*. Praha: Knižní klub. 332 s. ISBN: 80-242-1730-9.
- PETŘÍK, Michal** (2007): *Al Gore: Nepříjemná demagogie*. *Britské listy* 7. 2. 2007. ON-LINE text dostupný přes <http://www.blisty.cz/art/32738.html> .
- PRETEL, Jan** (2007a): *Čeho si pan prezident nevšiml*. In: *Lidové noviny*, 19. 5. 2007, ON-LINE text dostupný přes <http://www.dokoran.cz/recenze/1179753370.rtf> .
- PRETEL, Jan** (2007b): *„Nepříjemná pravda“ – film a skutečnost*. 19. 3. 2007; ON-LINE text dostupný přes <http://www.cez.cz/cs/o-spolecnosti/media/tiskove-zpravy/147.html> .
- PRETEL, Jan** (2007c): *Gore vychází z nejistých scénářů*. *Týden.cz*; 12. 10. 2007; ON-LINE text dostupný přes http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/pretel-gore-vychazi-z-nejistych-scenaru_26185.html .
- PRETEL, Jan** (2007d): *Lyže neodkládám*. In: *Týden* (10/2007).
- RAJLICH, Petr** (2004): *Geologie mezi rozpínáním zeměkoule a Čechami*. Praha – Petr Rajlich. 234 s. ISBN 80-239-2453-2.

ROTH, Günter D. (2000): *Encyklopedie počasí – Jak porozumět počasí a meteorologickým předpovědím*. Praha – Knižní klub. 293 s. ISBN 80-242-0028-X.

RUSS-MOHL, Stephan (2005): *Žurnalistika – komplexní průvodce žurnalistikou*. Praha – Grada. 316 s. ISBN 80-247-0158-8.

SEIFERT, Vladimír (1994): *Počasí kolem nás*. Praha – Grada. 142 s. ISBN 80-7169-053-8.

SLAČÍK, Tomáš (2007): *Mocný, nikoli všemocný trh*. In: *Hospodářské noviny* 14. 6. 2007, roč. 51, č. 115, str. 11.

STRANA ZELENÝCH – SZ (2006): *Kvalita života – volební program SZ*. ON-LINE text dostupný přes <http://www.zeleni.cz/59/rubrika/volebni-program/> .

TOLASZ, Radim (2007): *Zítřka ještě nebude pozdě*. In: *MF* 28. 4. 2007. Rozhovor Evy Bobůrkové.

TRAMPOTA, Tomáš (2006): *Zpravodajství*. Praha – Portál. 191 s. ISBN 80-7367-096-8.

VYBÍRAL, Zbyněk (2003): *Lži, polopravdy a pravda v lidské komunikaci*. Praha – Portál. 175s. ISBN 80-7178-812-0.

WHITAKER, Richard (1999): *Povaha počasí*. In: Burroughs, William J.; Crowder, Bob; Robertson, Ted; Vallier-Talbot, Eleanor; Whitaker, Richard (1999): *Počasí*.

Internetové stránky

www.abz.cz (ABZ – ON-LINE slovník cizích slov)

www.aktualne.cz (zpravodajský server Aktuálně.cz)

www.algore.com (webové stránky bývalého viceprezidenta USA Ala Gora)

www.gnosis9.net (Gnosis 9 – internetový magazín)

www.greenpeace.org/czech (Česká sekce Greenpeace)

www.hnutiduha.cz (Hnutí duha)

www.chmi.cz (ČHMÚ – Český hydrometeorologický ústav)

www.chmi.cz/nkp/nkp.html (NKP ČR - Národní klimatický program České republiky)

www.idnes.cz (zpravodajská server iDNES.cz)

www.ipcc.ch (IPCC – Mezivládní panel pro změny klimatu)

www.noaa.gov (NOAA – National Oceanic and Atmospheric Administration)

www.sej.org (Society of Environmental journalists)

www.unep.org (UNEP - United Nations Environment Programme)

www.wmo.ch (WMO – World Meteorologic Organization)

www.zeleni.cz (Strana zelených)

Filmy

Connors, Nadia; Petersen, Leila Connors (2007): *11. hodina (11th hour)*. USA, 95 min.

Durkin, Martin (2007): *Kdo může za globální oteplování? (The Great Global Warming Swindle)*. Velká Británie, 74 min.

Guggenheim, Davis (2006): *Nepříjemná pravda (An Inconvenient Truth)*. USA, 100 min.

Přílohy- seznam

1. Mladá fronta DNES – články
2. Hospodářské noviny – články
3. ČTK – archiv zpravodajství

1. Mladá fronta DNES - články

31. 1. 2007, roč. XVIII, č. 26

ČTK: Byly zprávy o klimatu cenzurovány? (s. 6A)

3. 2. 2007, roč. XVIII, č. 29

zah: Kampaň za spásu Země (s. A1)

RYBÁŘ, Jan: Otepluje se, a na 90 % kvůli lidem (s. A6)

REUTERS, ash: Chcete zachránit svět? Zakažte staré žárovky! (s. A6)

DRAHNÝ, Stanislav: S naší planetou se něco děje (s. D1)

BOBŮRKOVÁ, Eva: Rok 2100: Postižená Země? (s. D2)

NESG.: Citlivá místa naší planety – ledová čepice Kilimandžára mizí (s. D2)

Ebo: Za planetu chladnější (s. D2)

GAZDÍK, Jan: Počasí nad Evropou? Jde o tvrdý boj (s. D3)

NESG.: Citlivá místa naší planety – Matterhorn, Švýcarsko (s. D3)

NESG.: Citlivá místa naší planety – Kivalina, Aljaška (s. D3)

BOBŮRKOVÁ, Eva: Oteplování Země je mýtus... (s. D4)

TOLASZ, Radim: Změna klimatu očima klimatologa (s. D4)

NESG.: Citlivá místa naší planety – Velký bariérový útes u Austrálie (s. D4)

DRAHNÝ, Stanislav: ...za změny klimatu mohou lidé (s. D5)

MOLDÁN, Bedřich: Podíl člověka očima ekologa (s.D5)

NESG.: Citlivá místa naší planety – Ledovec Larsen B, oběť oteplování v západní Antarktidě (s. D5)

DRAHNÝ, Stanislav: V Česku žily želvy a sněžilo i v létě (s. D6)

VONDRA, Alexandr; BUCHERT, Viliam: Alexandr Vondra: Za změny klimatu nemůže jen člověk (s. D6)

5. 2. 2007, roč. XVIII, č. 30

JANEČKOVÁ, Zuzana: Globální oteplení v Česku: jaro bude kratší, brambory vzácnější (s. A1 a A2)

BUCHERT, Viliam: Otepluje se. Horko poleje především politiky (s. A8)

7. 2. 2007, roč. XVIII, č. 32

TUČEK, Martin: Rok 2184: Velký děs (s. A8)

8. 2. 2007, roč. XVIII, č. 33

GROHOVÁ, Johanna: Brusel jde do boje proti oteplování (s. B1)

2. 4. 2007, roč. XVIII, č. 78

paw;REUTERS; AP: Vědci: Oteplování změní život miliardám lidí (s. A1)

AP;REUTERS;luh: Evropě oteplení moc neublíží (s. A8)

LAJKEP, Tomáš: Žít v souladu s přírodou nelze (s. 10)

BOBŮRKOVÁ, Eva: Fakt, nebo jen globální panika? (s. D6)

4. 4. 2007, roč. XVIII, č. 80

BOBŮRKOVÁ, Eva: Změny klimatu těžce postihnou svět (s. D8)

7. 4. 2007, roč. XVIII, č. 83

GROHOVÁ, Johanna: Vědci zvýšili hlas: Oteplování nepočká (s. A6)

10. 4. 2007, roč. XVIII, č. 84

MOLDÁN, Bedřich: A přeci se otepluje! (s. A12)

11. 4. 2007, roč. XVIII, č. 85

BOBŮRKOVÁ, Eva: Jaké změny čekají Česko (s. D6)

12. 4. 2007, roč. XVIII, č. 86

NESG.: Češi, mistři v třídění plastů (s. B1)

13. 4. 2007, roč. XVIII, č. 87

LEBEDA, Petr: Někdo stále rád klima horké? (s. A8)

BOBŮRKOVÁ, Eva: Co můžu proti změnám klimatu dělat já? (s. D6)

28. 4. 2007, roč. XVIII, č. 100

jp: Není voda, země je vyprahlá. A může být hůř (s. A1)

POKORNÝ, Jakub: Hrozí „povodně ze sucha“? (s. A4)

PRETEL, Jan: Hladiny stoupají, ale hrozí sucha (s. D1 a D3)

BOBŮRKOVÁ, Eva; TOLASZ, Radim: Zítra ještě nebude pozdě (s. D2)

ŠIBRAVA, Vladimír: Méně razantních prohlášení, prosím (s. D3)

jch: Dobře uklizená Nepříjemná pravda (s. D3)

CHUCHMA, Josef: Aby to téma nezůstalo jen sexy (s. D4)

PACNER, Karel ; KUKLA, George Jiří: Za padesát let budeme moudřejší (s. D5)

LOUŽEK, Marek: Hysterie a globální oteplování (s. D6)

ZACPAL, Zdeněk: Lidské velikášství je směšné (s. D7)

BOBŮRKOVÁ, Eva: Obrázky z malé, mírné země (s. D8)

3. 5. 2007, roč. XVIII, č. 103

DOLEJŠÍ, Václav: Klaus učí: Země je modrá, nikoliv zelená (s. A2)

KLAUS, Václav: Chceme modrou, nikoli zelenou planetu (s.A8)

10. 5. 2007, roč. XVIII, č. 108

vdo: Od EU ke globálnímu oteplování (s. A3)

15. 5. 2007, roč. XVIII, č. 112

vdo, gag: Klausův boj s globálním oteplováním: Zhasínejte! (s. A1)

DOLEJŠÍ, Václav: Zhasínejme, radí prezident (s. A4)

GAZDÍK, Jan; TOLASZ, Radim: Klimatolog Tolasz: Klaus mne mile překvapil (s. A4)

16. 5. 2007, roč. XVIII, č. 113

vib: „Proti“ Klausově knize vyšla kniha Ala Gora (s. A4)

17. 5. 2007, roč. XVIII, č. 114

vib: Prezident Klaus křtil knihu (s. A2)

STEIGERWALD, Karel: Ekologické divadlo, recenze s ukázkou (s. A8)

2. Hospodářské noviny - články

29. 1. 2007, roč. 51, č. 20

ČTK: Svět má na „záchranu“ deset let (s. 8)

30. 1. 2007, roč. 51, č. 21

ČTK: Začalo setkání expertů na oteplování (s. 9)

31. 1. 2007, roč. 51, č. 22

ČTK: Studie: kvůli oteplování hrozí 600 milionům lidí hladomor (s. 6)

2. 2. 2007, roč. 51, č. 24

ČTK, me: Lidé planetu oteplují stále častěji, tvrdí vědci (s. 6)

5. 2. 2007, roč. 51, č. 25

BERÁNEK, Jaroslav: Za klimatické změny můžou téměř jistě lidé (s. 2)

Pse; KALOUSEK, Miroslav: Kalousek: daň z topení uhlím ohrozí venkov (s. 2)

Pse; BURSÍK, Martin: Zateplit domy a topit biomasou (s. 2)

SEHNOUTKA, Petr: Česko bojuje s oteplováním vlažně (s. 2)

NĚMEČEK, Tomáš: Bursík a teplá Země (s. 10)

HERALD TRIBUNE – redakční komentář listu: Oteplování - na vině je lidstvo (s. 10)

6. 2. 2007, roč. 51, č. 26

NESG (redakční komentář listu): Přichází názorová změna klimatu (s. 11)

7. 2. 2007, roč. 51, č. 27

HONZÁK, Radek; PISKÁČEK, Vladimír: Tlak z Bruselu zdraží auta (s. 1)

KUBITA, Jan: Nejžádanější stranou jsou zelení (s. 4)

BUBLÍKOVÁ, Barbara: Emise z aut: Francouzi proti Němcům (s. 24)

9. 2. 2007, roč. 51, č. 29

KLAUS, Václav: Žádné ničení planety nevidím a nikdy jsem ani neviděl (s. 1, 12 a 13)

MACHÁČEK, Jan: Vydělte je třemi! (s. 10)

ŘÍMAN, Martin: Evropská boj s větrnými oxidy (s. 11)

13. 2. 2007, roč. 51, č. 31

BLAHUT, Petr; BARTÁK, Richard: Klima: co říká věda a co ideologie. (s. 9)

15. 2. 2007, roč. 51, č. 33

ANÝŽ, Daniel: Americká politická scéna zezelenala (s. 7)

HONZÁK, Radek: Politika i byznys sýzejí v Evropě na ekologii (s. 7)

3. 4. 2007, roč. 51, č. 67

rh: Vědci: Bude chybět voda (s.1)

HONZÁK, Radek: I Česku hrozí nedostatek vody, tvrdí experti (s. 6)

4. 4. 2007, roč. 51, č. 68

BURKET, Daneš: Drahé, stále velmi drahé Slunce (s. 10)

10. 4. 2007, roč. 51, č. 70š

be: Světový katalog života má přes milion druhů (s. 7)

NOVÁK, Jan A.: O klimatické apokalypse chybějí důkazy, příloha Journal (s. 10-11)

HONZEJK, Petr: Zelení aneb Nekonečný příběh (s. 10)

11. 4. 2007, roč. 51, č. 71

NESG.: Prescott diskutoval o klimatu (s. 4)

BOLESLAV, Milan: Ekozemědělci se mají čeho bát (s. 10)

ZEMANOVÁ, Irena: Hvězdou Live Earth je i Madonna (s. 28)

12. 4. 2007, roč. 51, č. 72

BŘEŠŤAN, Robert: Jezte hovězí, bráníte globálnímu oteplení (s. 4)

16. 4. 2007, roč. 51, č. 74

HAUSCHILD, Helmut (Handelsblatt): Unie chce kontrolovat emise i u lodí (s. 6)

ANÝŽ, Daniel: Být v USA „zelený“ je sexy (s. 9)

17. 4. 2007, roč. 51, č. 75

LOUŽEK, Marek: Hlad, žízeň ani soudný den nám nehrozí (s. 11)

HUDEMA, Marek: Ochrana přírody je mezi firmami v módě (s. 16)

MARŠÍK, Martin; BURSÍK, Martin: Ekologické podnikání získá velkou podporu. (s. 16)

BENEŠ, Jan: „Zelení“ architekti omylem použili dřevo z pralesů (s. 16)

MARŠÍK, Martin: Slunce, vítr, biomasa: byznys, který táhne (s. 16)

18. 4. 2007, roč. 51, č. 76

HAVLIGEROVÁ, Jana: Ekologická daň zvýší cenu elektřiny. Uhlí podraží, rozpočtu to nepomůže (s. 1 a 4)

Iz: Britský Live Earth láká statisíce fanoušků (s. 28)

HUDEMA, Marek: Brazílie a Venezuela se přou o cukrovou třtinu (s. 18)

2. 5. 2007, roč. 51, č. 85

SLÁDEK, Jiří: Celou Francii sužují rekordní sucha a vedra (s. 6)

3. 5. 2007, roč. 51, č. 86

MARŠÍK, Martin: Biopaliva budou povinná od září, řekli poslanci (s. 1)

MARŠÍK, Martin: Biopaliva – lákavý byznys pro rolníky i firmy (s. 2)

Mam; GANDALOVIC, Petr: Gandalovič: Riziko zneužití biolihu existuje (s. 2)

HUDEMA, Marek: Produkce biopaliv může poškodit přírodu (s.2)

7. 5. 2007, roč. 51, č. 88

ČTK: Mobily podle vědců oteplují klima (s. 8)

11. 5. 2007, roč. 51, č. 91

DVOŘÁK, Ondřej: Oteplovací apokalypsy bylo dost (s.10)

15. 5. 2007, roč. 51, č. 93

EHL, Martin: Lotyšský ideál zelené energie má vážné trhliny (s.9)

NOVÁK, Jan A.: Varovná předpověď: Slunce se probouzí z odpočinku – Journal HN (s. 10)

16. 5. 2007, roč. 51, č. 94

NESG.: Klaus pro HN: Věřím v člověka (s. 1)

FISCHER, Petr: Prezident v zrcadle environmentalistů (s. 5)

Růžička, Michal; FISCHER, Petr; KLAUS, Václav: Mám hrůzu ze zelené „vzpoury davů“ (s.11)

18. 5. 2007, roč. 51, č. 96

ČTK: Bursík: Knihou o oteplování Klaus provokuje (s. 5)

3. ČTK – archiv zpravodajství

ČTK – zpravodajství, období 27. 1. – 16. 2. 2007

28.1. 2007 10:24 pkt mik Podle vědců má svět možná jen 10 let na zastavení změn klimatu
29.1. 2007 10:19 Indonésie může kvůli globálnímu oteplování ztratit 2000 ostrovů lcm mik
29.1. 2007 11:21 Začalo setkání expertů na oteplování, zveřejní varovnou zprávu pkt sd
30.1. 2007 15:27 Dalších 600 milionů lidí může stihnout hladomor kvůli oteplování lcm mik
30.1. 2007 17:21 Vědci v USA prý měli pod nátlakem vlády zmírnit hrozbu oteplování dk hej
31.1. 2007 16:14 Letošní leden v Nizozemsku nejteplejší za posledních 300 let mka hej
1.2. 2007 10:00 Co říkají různé zprávy a studie o globálním oteplování Země PROFIL Pavel Pokorný rmi
1.2. 2007 11:06V řadě evropských zemí nejteplejší leden od zahájení měření mm vk
1.2. 2007 13:35Vědecká zpráva předvídá černou budoucnost pro australské Sydney2. VERZE hab mm vk
1.2. 2007 13:38 Greenpeace: Emise oxidu uhličitého lze snížit na polovinu rem mkv
1.2. 2007 14:14 Bývalý viceprezident Gore nominován na Nobelovu cenu za mír mm vk
1.2. 2007 18:36Klimatologové z celého světa se chystají vydat varovnou zprávu Pavel Zavadil mka ank
1.2. 2007 22:39 Paříž na pět minut zhasla jako varování před klimatickými změnami dk fln
2.2. 2007 04:08 Ve Francii končí mezinárodní konference o životním prostředí OTVÍRÁK hit ank
2.2. 2007 12:10 Hlavní body zprávy Mezinárodního panelu pro změny klimatu Šárka Nobilisová sd
2.2. 2007 12:51Chirac navrhl zvláštní agenturu OSN pro životní prostředí Pavel Zavadil sd
2.2. 2007 13:19 Globální oteplování vážně ohrožuje bariérový útes v Austrálii OPRAVA mm vk

- 2.2. 2007 14:05EK: Výsledky kongresu IPCC budou mít vliv na naši politiku Lenka Penkalová sd
- 2.2. 2007 14:09 Experti: Za změny klimatu může člověk a oteplování bude pokračovat P. Zavadil rem sd
- 2.2. 2007 14:15 Přehled reakcí na zprávu Mezivládního panelu o klimatické změně sd vk
- 2.2. 2007 15:14 Odborníci varovali před otepláním planety, viní za to lidstvo; SHRNUŤI pek vk
- 2.2. 2007 16:06 Energetické firmy počítají s miliardami investic na omezení CO2 tzi nol
- 2.2. 2007 18:47 Bursík uvažuje o zavedení daně z oxidu uhličitěho2. VERZE; rem snm
- 2.2. 2007 20:43 Dusík a Moldan: Zpráva expertů o klimatu pro ČR velmi významná Pavel Zavadil mka mik
- 2.2. 2007 21:11 Odborníci varovali před otepláním planety, viní za to lidstvo 2. VERZE mka pek pz mik
- 5.2. 2007 12:37 Čína připravuje vůbec první plán jak čelit klimatickým změnám dk mik
- 5.2. 2007 14:15 EK schválila teprve druhý národní plán emisí CO2 ml gcm
- 5.2. 2007 14:51 V Keni začíná mezinárodní fórum ministrů o změnách klimatu lab mik
- 5.2. 2007 17:56 Vláda se zavázala zvýšit podíl biopaliv na spotřebě benzínu3. VERZE fd tzi mha
- 6.2. 2007 15:15 Brusel pokračuje v boji proti oteplování, tentokrát u aut OTVÍRÁK; 2. VERZE Michal Půr gcm
- 7.2. 2007 14:28 Experti: Globální oteplování zdraží pojištění majetku Filip Dušek nol
- 7.2. 2007 19:00 Dávne zalednění Země ovlivnilo klima více, než se předpokládalo hit mik
- 8.2. 2007 14:16 Klimatolog: Snížení emisí CO2 u aut se projeví nejdříve ze 10 let Karel Čada mal
- 10.2. 2007 11:38 Merkelová vyzvala ke společnému boji proti globálnímu oteplování2. VERZE mm ank
- 13.2. 2007 14:43 Nový Zéland má být podle premiérky ekologicky nejčistší zemí mm hej
- 15.2. 2007 22:51 mka hej Al Gore oznámil celosvětový koncert proti klimatickým změnám
- 16.2. 2007 09:40 Globe: Emise skleníkových plynů musejí omezit i rozvojové země lcm vk

ČTK – zpravodajství, období 31. 3. – 20. 4. 2007

- 29.3. 2007 18:43 Mírná zima zmenšila arktické ledovce, oznámili němečtí vědci ik rv
- 31.3. 2007 11:59 Australské Sydney vypnul světla na protest proti oteplování ik sd
- 1.4. 2007 15:22 Klimatologové budou jednat o dopadu změn klimatu na regiony mka sd
- 2.4. 2007 04:17 Klimatologové začínají jednat o dopadu změn klimatu na regiony sd
- 2.4. 2007 12:34 V Bruselu se začalo jednat o důsledcích změn klimatu Stanislav Mundil mka mik
- 2.4. 2007 17:15 Ve střední Evropě bude převládat středomořské počasí Stanislav Mundil pel lcm:
- 2.4. 2007 20:21 Bushova vláda u nejvyššího soudu prohrála při o regulaci emisí msk lcm
- 3.4. 2007 09:48 Oteplování by mohlo dle vědců negativně ovlivnit víno z jihu mka mik
- 3.4. 2007 16:15 Změny klimatu v Evropě povedou k nedostatku vody i sněhu Stanislav Mundil hej
- 3.4. 2007 18:05 Dvě třetiny lidí na světě se prý bojí globálního oteplování lcm hej
- 5.4. 2007 12:40 Jednání o dopadech změny klimatu se protahují Stanislav Mundil sd
- 6.4. 2007 04:06 Mezivládni panel zveřejni zprávu o dopadech globálního oteplování OTVÍRÁK ml ank
- 6.4. 2007 11:48 Experti panelu OSN schválili varovnou zprávu o klimatické změně sd ml hej
- 6.4. 2007 12:05 Britský vicepremiér Prescott bude jednat v Praze o ekologii lp rot
- 6.4. 2007 12:38 Experti panelu OSN schválili varovnou zprávu o klimatické změně 2. VERZE Stanislav Mundil sd
- 6.4. 2007 12:55 Bursík věnuje zprávu o dopadu změn klimatu ministrům a poslancům rem rot
- 6.4. 2007 14:01 Experti panelu OSN schválili varovnou zprávu o klimatické změně3. VERZE Stanislav Mundil urm sd
- 6.4. 2007 14:27 Ekologové: Zpráva je výzvou vyspělým zemím ke snižování emisí rem rot
- 6.4. 2007 14:40 Experti: Globální oteplování ohrožuje cestovní ruch v Asii irl mnj
- 6.4. 2007 15:42 Hlavní body zprávy OSN o dopadech globálního oteplování PROFIL urm hej
- 6.4. 2007 16:01 Experti panelu OSN schválili varovnou zprávu o klimatické změně Stanislav Mundil Michal Půr pkt hej
- 10.4. 2007 15:22 Účast na koncertě ke změnám klimatu potvrdila řada hvězd pek lcm
- 10.4. 2007 17:02 Expert: Změna klimatu je globální, dopady jsou problémy lokálními Markéta Horešovská kš
- 11.4. 2007 11:56 Prescott: Lze mít ekologičtější průmysl a současně růst ekonomiky OPRAVA Lucie Petrová kš
- 12.4. 2007 13:51 Experti: Snižování emisí nabízí příležitosti k posílení ekonomiky Markéta Horešovská mkv
- 15.4. 2007: 06:06 V USA se konaly protesty proti globálnímu oteplování dk
- 17.4. 2007 09:50 UNESCO: Podnební změny ohrožují i světové dědictví, a to i v ČR Pavel Zavadil mka
- 17.4. 2007 23:24 Čína a Británie se neshodují otázce kompetencí RB OSN sva fln
- 18.4. 2007 06:03 Al Gore dostal povolení dát si na střeche kolektory sva
- 19.4. 2007 14:33 Klimatické změny mohou za pár let změnit chuť piva nam kš
- 19.4. 2007 17:11 Norsko by mělo mít podle svého premiéra do roku 2050 nulové emise lcm hej

ČTK – zpravodajství, období 28. 4. – 18. 5. 2007

- 29.4. 2007 09:44 EU a USA se shodnou na posílení ekonomických vazeb, ne o klimatu (Stanislav Mundil hej)
- 30.4. 2007 16:32 IPCC opět jedná o změnách klimatu; USA a Čína proti různým akcím (rv mik)
- 1.5. 2007 14:14 Reuters: Neúspěšná snaha Německa zachránit svůj poslední ledovec (zdp ank)
- 3.5. 2007 12:10 Klaus: Některé scénáře riziko globálního oteplování nadhodnocují (rem pja kš)
- 3.5. 2007 12:11 Klaus: Některé scénáře riziko globálního oteplování nadhodnocují (2. VERZE; OPRAVA) rem (pja kš mal)
- 3.5. 2007 15:46 EK: Ekonomika ČR patří k energeticky nejnáročnějším v unii (Stanislav Mundil nol)
- 4.5. 2007 02:47 Thajské jednání IPCC o změnách klimatu skončilo shodou (tw)
- 4.5. 2007 08:20 Omezit oteplování lze radikálním snížením emisí, řekl experti (rv sd)
- 4.5. 2007 09:04 V Pekingu mají nejvyšší teploty za posledních 40 let (rv hej)
- 4.5. 2007 11:32 Omezit oteplování lze prý velkým snížením emisí a moc to nestojí2. VERZE (rv hej)
- 4.5. 2007 14:12 Ekologové: Mezinárodní panel dává šanci na snížení emisí (rem kš)
- 4.5. 2007 17:24 Experti IPCC zveřejnili třetí zprávu o klimatických změnách PROFIL (lcm mik)

5.5. 2007 08:14 Mobilní telefony podle vědců přispívají ke globálnímu oteplení (pkt mik)
14.5. 2007 14:40 OSN: Klimatické změny nejvíce ohrozí špatně připravenou Afriku lab hej
14.5. 2007 15:10 Strategie udržitelného rozvoje zohlední změny klimatu rem kš
15.5. 2007 16:23 Klaus shrnul skeptické názory na globální oteplení do knihy OTVÍRÁK; 2. VERZE (rem kš)
15.5. 2007 19:04 Města prý musejí hrát při boji s oteplením hlavní roli (pkt mik)
16.5. 2007 01:00 Maledivy zaskočeny vysokými vlnami Indického oceánu (sva)
16.5. 2007 07:41 Parky prý mohou městské oblasti ochladit až o čtyři stupně Celsia pkt mik
16.5. 2007 04:07 Klaus dnes představí svoji knihu o oteplení OTVÍRÁK rem vjk
16.5. 2007 12: 39 Klaus: Moje kniha není o měření teploty, ale o omezování svobody2. VERZE rem abz rot
17.5. 2007 02:30 Tisk komentuje vydání knih Václava Klause a Ala Gorea o ekologii pba
17.5. 2007 11:45 Madonna chce bojovat proti oteplení vlastní písní čas luk
17.5. 2007 14:37 Alpské ledovce zčásti vzdorují oteplení, řekli vědci rv mik
17.5. 2007 15:50 Bursík: Knihou o globálním oteplení Klaus pouze provokuje rem rot